

Planbureau-werk in uitvoering

Natuurbalans 2001: enquête resultaten provincies

R. van Oostenbrugge

F.J.P van den Bosch

K.M. Sollart

Werkdocument 2001/15

Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven

Wageningen/Bilthoven , 2001

Natuurbalans 2001: enquête resultaten provincies

R. van Oostenbrugge
F.J.P van den Bosch
K.M. Sollart

Werkdocument 2001/15

Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven
Wageningen/Bilthoven, 2001

De reeks 'Planbureau - werk in uitvoering' bevat tussenresultaten van het onderzoek van de uitvoerende instellingen voor het Natuurplanbureau. De reeks is een intern communicatiemedium en wordt niet buiten de context van het Natuurplanbureau verspreid. De inhoud heeft een voorlopig karakter en is vooral bedoeld ter informatie van collega-onderzoekers die aan planbureauproducten werken. Citeren uit deze reeks is dan ook niet mogelijk. Zodra eindresultaten zijn bereikt, worden deze ook buiten deze reeks gepubliceerd. De reeks omvat zowel inhoudelijke documenten als beheersdocumenten.*

* Uitvoerende instellingen: Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Rijksinstituut voor integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) en Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR)

Werkdocument 2001/15 is gekwalificeerd als status C.

Betekenis Kwaliteitsstatus

Status A: inhoudelijke kwaliteit beoordeeld door een adviseur uit een zogenoemde referentenpool. Deze pool bestaat uit onafhankelijke adviseurs die werkzaam zijn binnen het consortium RIKZ, RIVM, RIZA en WUR

Status B: inhoudelijke kwaliteit beoordeeld door een collega die niet heeft meegewerkt in het desbetreffende projectteam

Status C: inhoudelijke kwaliteitsbeoordeling heeft (nog) niet plaatsgevonden

Behalve de auteurs hebben de volgende personen aan dit onderzoek meegewerkt::

G.H.P. Dirx, W. Kuindersma, M.E. Sanders (Alterra)

M.P. van Veen (RIVM)

L.P. de Vries (stagiar, faculteit Biologie, vakgroep Natuurwetenschap en samenleving, Universiteit Utrecht)

©2001 Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
Tel.: (030) 274 91 11; fax: (030) 274 29 71; e-mail: info@rivm.nl

ALTERRA Research Instituut voor de Groene Ruimte
Postbus 47, 6700 AA Wageningen.
Tel.: (0317) 47 47 00; fax: (0317) 41 90 00; e-mail Natuurplanbureau: b.tencate@alterra.wag-ur.nl

Project 325-10830

[NPB Werkdocument 2001/15 – december 2001]

Werkdocumenten in de Reeks 'Planbureau - werk in uitvoering' worden uitgegeven door het Natuurplanbureau, vestiging Wageningen. Informatie: (0317) 47 78 45; e-mail; b.tencate@alterra.wag-ur.nl

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Beschrijving van de resultaten	9
2.1	EHS-begrenzing, natuur- en beheersgebiedplannen, GGOR	9
2.2	EHS-grondverwerving	9
2.3	EHS-inrichting en overdracht aan eindbeheerders	10
2.4	Strategische groenprojecten	10
2.5	Randstadgroenstructuur	10
2.6	Doorwerking internationaal natuurbeleid naar provinciaal beleid	10
2.7	Behoud landschap	11
2.8	Publiek-private samenwerking	11
2.9	Recreatie	11
2.10	Toestand van natuur en landschap	12
	Bijlage 1 Enquête formulier	17
1.	EHS-begrenzing, natuur- en beheersgebiedsplannen, GGOR	17
2.	EHS-grondverwerving	21
3.	EHS-inrichting en overdracht aan eindbeheerders	23
4.	Strategische groenprojecten	25
5.	Randstadgroenstructuur	34
6.	Doorwerking internationaal natuurbeleid naar provinciaal beleid	35
7.	Behoud landschap	37
8.	Publiek-private samenwerking	40
9.	Recreatie	43
10.	Toestand van natuur en landschap	44
	Bijlage 2 Resultaten enquête	49
1.	EHS-begrenzing, natuur- en beheersgebiedsplannen, GGOR	49
2.	EHS-grondverwerving	53
3.	EHS-inrichting en overdracht aan eindbeheerder	56
4.	Strategische groenprojecten	59
5.	Randstadgroenstructuur	61
6.	Doorwerking internationaal natuurbeleid naar provinciaal beleid	62
7.	Behoud landschap	64
8.	Publiek-private samenwerking	66
9.	Recreatie	69
10.	Toestand van natuur en landschap	73

1 Inleiding

Voor het onderdeel beleidsevaluatie van de Natuurbalans 2001 is een enquête verstuurd naar de provincies. Hierin zijn vragen opgenomen over de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), natuur- en gebiedsplannen, Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregiem (GGOR), Strategische Groenprojecten, Randstadgroenstructuur, de doorwerking van internationaal natuurbeleid naar provinciaal beleid, behoud landschap, publiek-private samenwerking, recreatie en de toestand van natuur en landschap.

In dit document worden de resultaten gepresenteerd.

2 Beschrijving van de resultaten

2.1 EHS-begrenzing, natuur- en beheersgebiedplannen, GGOR

De provincies Drenthe, Utrecht, Noord en Zuid-Holland geven aan dat er weinig nieuwe natuur is begrensd in 2000. Voor de provincies Drenthe en Zuid-Holland geldt dat er ook weinig beheersgebieden zijn begrensd. De overige provincies vinden de hoeveelheid begrensde natuur- en beheersgebieden voldoende of veel. In Gelderland en Noord-Brabant was de EHS al begrensd.

De meeste provincies zullen in ieder geval eind 2001 de diverse gebiedsplannen hebben vastgesteld. Overijssel, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland en Limburg zullen de laatste plannen vaststellen in 2002.

Wat betreft het vaststellen van de GGOR bestaat er bij de verschillende provincies een grote diversiteit in taakopvatting, uitvoeringsmethodieken en concreetheid van plannen. Data die worden genoemd liggen meestal tussen 2002 en 2005.

De provincies geven een groot aantal mogelijke kansen en knelpunten als het gaat om beleidsinitiatieven van LNV om de robuuste verbindingen te versterken. Kansen die door meerdere provincies worden genoemd betreffen de mogelijke combinatie met waterberging en / of met extensieve recreatie. Als knelpunten worden vooral gezien de beschikbaarheid van onvoldoende middelen en instrumenten en een gebrekkig of ontbrekend draagvlak. Ook de verwerving van gronden, de dreigende scheiding tussen oud en nieuw beleid en de vele infrastructurele doorsnijdingen worden door meerdere provincies als knelpunten gezien.

2.2 EHS-grondverwerving

De provincies Overijssel, Gelderland, Noord-Holland, Noord-Brabant en Limburg melden dat er een achterstand is wat betreft grondverwerving. Belangrijkste redenen voor het achterliggen op schema zijn de geringe grondmobiliteit (8 provincies), vertraging in planvorming i.v.m. gebiedsgerichte processen (4 provincies) en ontoereikende financiële middelen (4 provincies).

Bij een verhoging van het percentage grond dat via onteigening kan worden verworven van 5% naar 10% (Nota Grondbeleid) zien alleen Groningen en Zuid-Holland een mogelijkheid om meer grond te verwerven. Een zestal provincies verwacht niet méér onteigening, omdat dit in strijd zou zijn met de afspraken over het toepassen van vrijwilligheid. Samenvattend lijken de provincies niet van plan om meer onteigening toe te passen, of staan ze hier erg aarzelend tegenover.

Een stijging in het grondaanbod is niet voor alle provincies merkbaar. Bovendien zou slechts de provincie Noord-Holland bij een eventuele verhoging van het grondaanbod ook daadwerkelijk kunnen aankopen. De overige provincies voorzien grote financiële problemen bij het opvangen van een extra aanbod.

De haalbaarheid van een versnelling van verwerving van de EHS, zoals onderzocht in het Natuuroffensief, is volgens de meeste provincies slechts haalbaar indien de aankoopbudgets worden verhoogd en / of de budgetten eerder beschikbaar komen.

2.3 EHS-inrichting en overdracht aan eindbeheerders

De inrichting van nieuwe natuur ligt in de meeste provincies achter op schema. Als belangrijkste redenen worden genoemd het achterblijven van verwerving, langdurige procedures m.b.t. ruimtelijke ordening c.q. ontgronding, onvoldoende aaneengesloten gronden en onvoldoende beschikbare capaciteit.

Een mogelijke versnelling van de inrichting van de EHS lijkt voor de meeste provincies niet haalbaar, tenzij er meer capaciteit voor het opstellen van inrichtingsplannen en / of meer budget voor grondverwerving en inrichting beschikbaar komt. Voor zeven provincies is het budget voor inrichting niet toereikend om vastgestelde natuurdoelen te realiseren.

Voor een zestal provincies ligt de betekenis van het Groenfonds voor realisatie van de EHS vooral op het gebied van de levering van aankoopsubsidies. De meeste provincies weten niet hoe de betekenis van het Groenfonds versterkt zou kunnen worden. Wel worden ophoging van de middelen en voorfinanciering als mogelijkheid genoemd.

2.4 Strategische groenprojecten

De realisatie van de Strategische Groenprojecten loopt in acht provincies achter op schema. In de meeste gevallen zijn vertraagde grondverwerving, onvoldoende draagvlak en problemen met de financiering hiervan de oorzaak.

2.5 Randstadgroenstructuur

Alleen de provincies Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland hebben te maken met de realisatie van de Randstadgroenstructuur. Een versnelling van de realisatie, zoals onderzocht in het Natuuroffensief, wordt niet haalbaar geacht door Utrecht en Noord-Holland. Deze provincies noemen als redenen de problemen met de grondverwerving en een beperkte capaciteit. Zuid-Holland acht versnelling slechts mogelijk indien de normbedragen voor grondverwerving worden verhoogd, onteigening toegepast, of wanneer landinrichting in modules wordt uitgevoerd.

2.6 Doorwerking internationaal natuurbeleid naar provinciaal beleid

De helft van de provincies heeft de Habitat- en Vogelrichtlijn meegenomen bij het opstellen van de provinciale natuurkwaliteitskaarten (natuurdoeltypenkaart en natuurgebiedsplannen).

Er wordt zowel de verwachting uitgesproken (Groningen, Overijssel en Friesland) als geconstateerd (Flevoland, Noord-Brabant) dat de VRL/HRL-gebieden gevormd worden door bestaande natuur en dat daarmee de richtlijngebieden automatisch meelopen bij het maken van natuurdoelen.

In de meeste provincies worden geen rechtstreekse contacten onderhouden over natuur en landschap met de Europese Unie. Waar deze wel bestaan lopen ze via personen of via natuur/landschapsbeschermingsorganisaties. Noord-Brabant spreekt de verwachting uit dat LNV dit opvangt.

Alle provincies maken echter gebruik van Europese subsidiestromen voor natuur en landschap. Voor Drenthe geldt dat dit indirect gebeurt via gelden voor plattelandontwikkeling.

(Vrijwel) alle provincies zijn betrokken bij de invulling van de Europese Kaderrichtlijn Water, in verschillende stadia van ontwerp/uitvoering.

2.7 Behoud landschap

De provincies is gevraagd gebieden te noemen die het best aansluiten bij de provinciale identiteit. Motivatie voor het aanwijzen van deze gebieden blijkt vooral de zichtbaarheid van de ontstaansgeschiedenis (zowel cultureel als aardkundig). Daarmee verbandhoudende begrippen als leesbaarheid en gave samenhang worden met name genoemd. Een kleinere rol speelt het open of juist gesloten karakter van het gebied. In de toelichting worden ook aspecten als kleinschaligheid en contrasten genoemd, vaak in hun samenhang met de ontstaansgeschiedenis.

In bijna alle gevallen blijkt het bijzondere karakter van deze gebieden lokale initiatieven te stimuleren. Uit de toelichting blijkt dat deze vooral voortkomen uit het feit dat de bewoners zich bewust zijn van de specifieke identiteit van hun streek en zich daarvoor verantwoordelijk voelen. Het bewustzijn van die identiteit uit zich o.a. in het vervaardigen van streekeigen producten. De genoemde lokale initiatieven richten zich vooral op landschapsbehoud en op recreatie en toerisme.

Kansen die de provincies noemen t.a.v. de beleidsinitiatieven van LNV om extra in te zetten op de kwaliteitsimpuls landschap variëren sterk. Een groot aantal zijn specifiek gericht op karakteristieke, gebiedseigen natuur en landschap.

De verschillen in gesignaleerde knelpunten zijn eveneens groot. Beschikbaarheid van middelen wordt door een aantal provincies als knelpunt gezien. Ook onduidelijkheid over doelen, de beoogde gebieden en bureaucratie worden door meerdere provincies genoemd.

2.8 Publiek-private samenwerking

De invulling van publiek-private samenwerking (PPS) is sterk regionaal bepaald: in sommige provincies is deze vorm van samenwerking duidelijk aanwezig, in andere provincies geheel niet. PPS vindt vaak plaats als het gaat om multifunctionele ontwikkelingsprojecten (bv. de Blauwe Stad in Groningen, de Grensmaas in Limburg) of sterk recreatief georiënteerde projecten (golfbaan Backerbosch in Limburg), maar ook bij meer op natuur gerichte projecten (Westerwolde in Groningen).

2.9 Recreatie

De provincies is gevraagd aan te geven welke gebieden het meest geschikt zijn voor recreatie, voor wat betreft twee aspecten: de kwaliteit van het landschap en de aanwezigheid van voorzieningen zoals fiets- en wandelpaden. Een overzicht van de genoemde gebieden is te vinden in bijlage 2 onder 9a A en B. Voor een deel voldoen deze gebieden aan beide aspecten, d.w.z. ze hebben zowel landschappelijke kwaliteit als voldoende voorzieningen, maar dit is zeker niet 1 op 1. Zie verder bijlage 2: 9a A en B.

De meeste provincies hebben de intensiteit van de waterrecreatie in tenminste een aantal watergebieden gereguleerd ten behoeve van de bescherming van de natuur. Zie voor een opsomming van deze gebieden bijlage 2: 9b.

2.10 Toestand van natuur en landschap

Deze paragraaf geeft een overzicht van successen of juist het uitblijven van successen op het gebied van behoud en beheer van natuur en landschap, zoals door de provincies aangegeven. De provincies Groningen, Drenthe, Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant geven regelmatig een rapportage uit over de toestand van natuur en landschap. De meest recente versies van deze rapportages dateren voor elk van deze provincies van 2000, m.u.v. Groningen (1999)

Succesvol beleid

De typen natuur en landschap in de provincies waarvoor geldt dat natuur- en landschapsbeleid succesvol is, variëren sterk.

Groningen

In Groningen zijn de natuur- en landschapswaarden van wad en kwelders stabiel gebleven, en is het beleid gericht op duurzame bescherming. In het open graslandgebied is op lokaal niveau de soortenrijkdom vergroot (toename rodelijstsoorten en biodiversiteit) door herstel van hydrologie en verschringsmaatregelen. De soortenrijkdom van graslandgebieden als geheel is echter gedaald. In besloten gebieden worden door landschapsonderhoud (houtwallen en -singels) karakteristieke waarden behouden.

Friesland

De provincie Friesland noemt als voorbeelden van succesvol beleid voor verdroogde natuur de Rottige Meente en Oeverkaden van het Sneekermeer. Het relatienotabeleid heeft geleid tot verwerving van reservaatgronden rondom bestaande natuurterreinen. De biodiversiteit is toegenomen, natuurlijke processen zijn hersteld, en draagvlak is geschapen in de streek. Voor natuurontwikkelingsprojecten, zoals Fryslân buitendijks en Dellebuursterheide zijn natuurlijke processen en landschapswaarden hersteld en is draagvlak geschapen in de streek.

Drenthe

In Drenthe zijn er successen voor beekdalen (Drentsche Aa, Peizerdiep, Reest), heide en bossen (Dwingelderveld, Drents-Friese Woud). Rodelijstsoorten komen terug, de biodiversiteit neemt toe, natuurlijke processen en landschapswaarden worden hersteld en er is draagvlak gecreëerd. Verder noemt de provincie het hoogveen (Bargerveen, Fochteloeerveen en Witterveld).

Flevoland

In Flevoland zijn er successen in de bosgebieden, zoals vernatting van het Schokkerbos, Toppad Urk, en de stille kern Horsterwold. In 2001/2002 gaat een algemeen monitoringsproject voor vernatting van start. Wat betreft moerasgebieden wordt de vernatting van de Durchtkamp en de aankoop van landbouwgebied aansluitend aan Harderbroek genoemd. In (natte) graslanden neemt de weidevogelstand toe.

In alle gevallen is de biodiversiteit toegenomen, zijn natuurlijke processen en landschapswaarden hersteld en is draagvlak geschapen.

Noord-Holland

In Noord-Holland bestaat een succesvol veenweidebeleid, dat leidt tot terugkeer van rodelijstsoorten en het ontstaan van draagvlak. In de duinen heeft de verdrogingsbestrijding ook geleid tot een verhoging van de biodiversiteit en herstel van natuurlijke processen

Zuid-Holland

Zuid-Holland noemt onder meer de veenweidegebieden, waar het behoud van landschapswaarden zoals verkavelingspatronen en openheid succesvol is.

Zeeland

De provincie Zeeland ziet successen in de dungebieden, en in gebieden binnendijks waar natuur- en bosontwikkeling plaatsvindt. Kreken en oud land reservaten in Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Beveland blijven behouden. Rond het deltawater lopen diverse projecten, zoals het Plan Tureluur en het Nationaal Park Oosterschelde.

Noord-Brabant

In Noord-Brabant zijn de dassenleefgebieden uitgebreid, van oost naar midden Brabant d.m.v. planologische- en ontsnipperingsmaatregelen. Voor de struweelvogelgebieden geldt dat er een toename is te zien van diverse soorten struweelvogels, als gevolg van enkele convenanten gericht op kleinschalig landschapsherstel. In de weidevogelgebieden is lokaal de teruggang van weidevogels tot staan gebracht door middel van convenanten. In alle gevallen is draagvlak geschapen en zijn landschapswaarden hersteld.

Limburg

In Limburg ligt het accent op het herstel van kleine watersystemen. De provincie ziet successen bij zowel vennen (de Ravenvennen, de Hamert, Tuspeel, en de Banen), als beken (benedenloop Geuldal, Tungelrooyse beek). Rodelijstsoorten zijn hier teruggekeerd. Als succesvol beleid voor de kleine landschapselementen noemt de provincie de hoogstamboomgaarden in het mergelland. In alle gevallen is de biodiversiteit toegenomen, zijn natuurlijke processen en landschapswaarden hersteld en is draagvlak geschapen.

Weinig succesvol beleid

Er zijn echter ook typen natuur en landschap in de provincies waarvoor geldt dat natuur- en landschapsbeleid ondanks de verrichte inspanningen weinig succes oplevert.

Groningen

In Groningen geldt dit vooral voor het grootste deel van het graslandgebied. Ondanks weidevogelbeheer en implementatie van regulier beleid gaat de soortenrijkdom achteruit in witte gebieden en EHS-gebieden. Als redenen noemt de provincie dat de milieucondities ontoereikend zijn, en de ruimtelijke versnippering te groot.

In wateren en moerasgebieden gaat de soortenrijkdom achteruit door verdroging, eutrofiëring, versnippering en de geringe omvang van de gebieden.

Friesland

De provincie Friesland vindt dat de weidevogelbescherming te weinig resultaat oplevert. De milieucondities zijn ontoereikend en er is een te sterke ruimtelijke versnippering.

Drenthe

Voor Drenthe geldt dit eveneens. Ook maatregelen ten behoeve van het houtwallenlandschap hebben nog te weinig resultaat opgeleverd.

Gelderland

In Gelderland gaat de natuurkwaliteit van het agrarisch cultuurlandschap dramatisch achteruit.

Flevoland

Op het 20ste eeuwse moderne landschap van de provincie Flevoland is geen instrumentarium van het natuur- en landschapsbeleid van toepassing. Het open landschap in het Middengebied en Zuidelijk Flevoland verdwijnt geleidelijk door voortgaande ontwikkelingen.

Noord- en Zuid-Holland

In zowel Noord- als Zuid-Holland staat het open landschap onder druk. De kwaliteit van de natuur in Noord-Holland is slecht, vooral ook de slootnatuur. Er is volgens deze provincie teveel aandacht voor de EHS, en het beleid is complex vanwege de vele partijen en functies. Dit laatste geldt ook voor Zuid-Holland.

Zeeland

De provincie Zeeland heeft een gebrek aan middelen en beheerders, en kan daardoor het beheer en achterstallig onderhoud moeizaam op gang krijgen. Ook de milieucondities worden als beperkende factor genoemd.

Voor de weidevogelgebieden gelden eveneens de versnippering, verdroging en te weinig beheerovereenkomsten als nadelige factor.

Noord-Brabant

In Noord-Brabant zijn de milieucondities in het hoogveengebied de Peel ontoereikend. Bovendien is hier sprake van een sterke ruimtelijke versnippering.

Natuurprojecten rond de grote steden komen niet van de grond, mede door dure grond in en om de steden, waardoor andere bestemmingen financieel aantrekkelijker zijn. Verder worden genoemd de onvoldoende medewerking van andere overheden en particuliere partijen en de te hoge grondprijzen.

Limburg

De provincie Limburg kampt in de hoogveengebieden (Grote Peel, Mariapeel, Heidse Peel) eveneens met ontoereikende milieucondities en te sterke ruimtelijk versnippering. Dit geldt ook voor de blauwgraslanden (Grote Moost, omgeving Weert).

Het kleinschalig cultuurlandschap (delen Mergelland, Midden-Limburg west, Maasheggen) staat onder druk. In Limburg ligt het accent op het herstel van kleine watersystemen.

Kansen en knelpunten

De provincies is ook gevraagd aan te geven wat men ziet als belangrijkste kansen en knelpunten voor behoud, herstel en ontwikkeling van natuur en landschap.

Groningen

De provincie Groningen ziet als belangrijkste kansen het bestaand instrumentarium en de betrokkenheid van beheerders. Als knelpunten worden genoemd de te hoge milieubelasting, het niet effectief implementeren van bestaand instrumentarium en het intensieve karakter en de hoge dynamiek van landgebruik.

Friesland

Friesland ziet kansen in herstel van natte natuur, weidevogelbescherming, behoud open agrarisch landschap en het verbinden van natuurterreinen. Als knelpunten noemt de provincie

verdroging, vermessing, agrarische bedrijfsvoering en urbanisatie en politiek en maatschappelijk draagvlak.

Drenthe

De kansen in Drenthe liggen bij herstel van de samenhang tussen plateaus en beekdalen, en de ontwikkeling van een netwerk van verbindingen. Versnippering, toenemend autoverkeer en vermessing vormen knelpunten.

Gelderland

Gelderland ziet de milieukwaliteit en het beheer van cultuurlandschappen als knelpunten.

Flevoland

De provincie Flevoland noemt als kansen een ontwerpgerichte benadering van het landschap, heroriëntatie op landbouwbeleid, en toenemend draagvlak voor natuurontwikkeling. Knelpunten zijn een rigide regelgeving (o.a. vanuit Europa), financiering (met name structurele) en een geringe kennis over natuur, ecologie, en natuurlijke processen bij planbeoordelaars, initiatiefnemers en gemeenten. Flevoland signaleert verder dat typerend agrarisch landschap in de IJsselmeerpolder buiten het NBL instrumentarium valt.

Noord-Holland

In Noord-Holland ziet men een breed draagvlak voor groen in en om de stad als een kans. Waternatuur krijgt kansen door het naar elkaar groeien van water- en natuurbeleid.

Zuid-Holland

Zuid-Holland ziet wel kansen in het herstel moerasesystemen, maar noemt tevens de waterkwaliteit en -kwantiteit als knelpunt. Het samen laten oplopen van groen en rood biedt eveneens een kans. Financiering is echter een beperkende factor.

Zeeland

In de provincie Zeeland liggen kansen voor natuurontwikkeling van zoute, natte, estuariene natuur. Deze is ecologisch snel te realiseren, vaak op slechte landbouwgrond. Financiering is echter ook hier een knelpunt.

Noord-Brabant

Noord-Brabant ziet kansen in herstel van water- en bodemsystemen en de vraag vanuit recreatie en toerisme. Knelpunten liggen er op het gebied van een te laag politiek belang, Onvoldoende draagvlak met name bij bedrijfsleven en burgers, en een beperkte acceptatie van overlast natuur ('schadeproblematiek').

Ten slotte

Samenvattend blijkt te worden bevestigd dat er bij de provincies zorg om en aandacht voor natuur en landschap bestaat. Goed gevoerd beheer levert lokaal winst op, vaak tegen de milieudruk in. Er zijn relatief veel antiverdrogingsprojecten. Weidevogelgebieden, hoogveen en kleinschalig cultuurlandschap verkeren in een zorgelijke toestand. Lokaal kan weidevogelbeheer wel succesvol zijn. Projecten rond de stad zijn niet als andere natuurprojecten aan te pakken vanwege concurrerende bestemmingen en grondprijzen.

Bijlage 1 Enquête formulier

1. **EHS-begrenzing, natuur- en beheersgebiedsplannen, GGOR**

Contactpersoon voor dit onderdeel is:.....

1a. Hoeveel ha EHS heeft de provincie in 2000 begrensd?

- nieuwe natuur (inclusief reservaatgebieden): ha
- beheersgebieden: ha
- weet niet

Toelichting:

.....

.....

.....

1b. Wat is uw oordeel over de hoeveelheid begrensde nieuwe natuur in 2000?

- er is in 2000 veel begrensd
- er is in 2000 voldoende begrensd
- er is in 2000 weinig begrensd
- weet niet

Toelichting:

.....

.....

.....

1c. Wat is uw oordeel over de hoeveelheid begrensde beheersgebieden in 2000?

- er is in 2000 veel begrensd
- er is in 2000 voldoende begrensd
- er is in 2000 weinig begrensd
- weet niet

Toelichting:

.....

.....

.....

1d. Indien er in uw provincie in 2000 weinig ha. EHS begrensd zijn: wat zijn de belangrijkste redenen voor de vertraging?

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

4.....

.....

5.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

1e. Kunt u in onderstaande tabel van uw provincie aangeven hoeveel gebiedsplannen uw provincie heeft, van welk type deze zijn en wanneer de vaststelling van de gebiedsplannen door het provinciaal bestuur verwacht wordt?

Mogelijke Typen: N=Natuurgebiedsplan
 B=Beheersgebiedsplan
 L=Landschapsplan
 NBL=natuur, agrarische natuur en landschapsbeheer gecombineerd
 in één plan

Provincies	gebiedsplannen	aantal	datum vaststelling
Zeeland
Drenthe
Groningen
Gelderland
Limburg
Utrecht
Zuid-Holland
Overijssel

Brabant

.....
.....
.....

Noord-Holland

.....
.....
.....

Friesland

.....
.....
.....

Flevoland

.....
.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

1f. Wanneer verwacht u dat in uw provincie de GGOR door het provinciaal bestuur zal zijn vastgesteld?

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....
.....

1g. Welke kansen en / of knelpunten zien provincies ten aanzien van de beleidsinitiatieven van LNV om extra in te zetten op robuuste verbindingen?

Kansen:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....
.....

Knelpunten:

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

weet niet

Toelichting:

.....

.....

.....

.....

2. EHS-grondverwerving

Contactpersoon voor dit onderdeel is:.....

2a. *In 2018 moet de grondverwerving voltooid zijn. In hoeverre ligt in uw provincie de grondverwerving op schema?*

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- anders, nl.....
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

2b. *Indien de grondverwerving niet op schema ligt, wat zijn hiervoor de belangrijkste redenen?*

- 1.....
 - 2.....
 - 3.....
 - 4.....
 - 5.....
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

2c. *In de Nota Grondbeleid wordt gesteld dat het percentage grond dat via onteigening verworven kan worden, omhoog gaat van 5% naar 10%. Is de provincie van plan om meer onteigening te gaan toepassen voor realisatie van de EHS?*

- ja, redenen:
- 1.....
 - 2.....
 - 3.....
 - 4.....
 - 5.....

- nee, redenen:
- 1.....
 - 2.....
 - 3.....
 - 4.....
 - 5.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

2d. *Indien de provincie meer onteigening wil gaan toepassen: in welke situaties wil de provincie dat dan doen?*

.....
.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

2e. *Is er iets merkbaar van een toename van het grondaanbod?*

ja

nee

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

2f. *Indien het aanbod van grond dit jaar toeneemt, is er voldoende geld beschikbaar om daar op in te kunnen spelen?*

ja

nee

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

2g. *In het Natuuroffensief wordt de mogelijkheid van versnelling van verwerving van de EHS onderzocht. Hoe schat de provincie de haalbaarheid van versnelling in?*

versnelling is haalbaar, want:

.....
.....
.....

versnelling is niet haalbaar, want:

.....
.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

3. EHS-inrichting en overdracht aan eindbeheerders

Contactpersoon voor dit onderdeel is:.....

3a. *De inrichting van nieuwe natuur moet in 2018 gerealiseerd zijn. Ligt de voortgang van de inrichting van nieuwe natuur in uw provincie op schema?*

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

3b. *Indien de voortgang van de inrichting niet op schema ligt, wat zijn hiervoor de belangrijkste redenen?*

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

3c. *In het Natuuroffensief wordt de mogelijkheid van versnelling van inrichting van de EHS onderzocht. Hoe schat de provincie de haalbaarheid van versnelling in?*

- versnelling is haalbaar, want:

.....
.....
.....

- versnelling is niet haalbaar, want:

.....
.....
.....

- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

3d. *Is het budget voor inrichting toereikend om de vastgestelde natuurdoelen te realiseren?*

- ja
- nee; het tekort voor 2001 is.....
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

3e. *Welke betekenis heeft het Groenfonds voor de realisatie van de EHS in uw provincie?*

.....
.....
.....
.....
.....

- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

3f. *Hoe zou de betekenis van het Groenfonds (verder) versterkt kunnen worden?*

.....
.....
.....
.....
.....

- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

4. Strategische groenprojecten

Contactpersoon voor dit onderdeel is:.....

- 4a. *De Strategische Groenprojecten moeten in 2013 gerealiseerd zijn.
Ligt de realisering van de Strategische Groenprojecten in uw provincie op schema?
Geef s.v.p. aan per SGP in uw provincie:*

Midden-Groningen	☐	voor op schema
	☐	op schema
	☐	achter op schema
	☐	weet niet
Belangrijkste oorzaken:		
1.....		
2.....		
3.....		
4.....		
5.....		
Toelichting:.....		
.....		
.....		
Zoetermeer Zuidplas	☐	voor op schema
	☐	op schema
	☐	achter op schema
	☐	weet niet
Belangrijkste oorzaken:		
1.....		
2.....		
3.....		
4.....		
5.....		
Toelichting:.....		
.....		
.....		
Groote Wielen / Oude Venen	☐	voor op schema
	☐	op schema
	☐	achter op schema
	☐	weet niet
Belangrijkste oorzaken:		
1.....		
2.....		
3.....		
4.....		
5.....		
Toelichting:.....		
.....		
.....		

Grensmaas

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Noordelijke Vechtstreek

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Gelderse Poort

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Wieden-Weerribben

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

**Eiland van Dordrecht /
Sliedrechtse Biesbosch**

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Bergen-Schoorl

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Zaanstreek

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....
.....

Haarlemmermeer

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Vinkeveen-Nieuwkoop

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Peelvenen Beerze-Reusel

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Utrecht e.o.

- voor op schema
- op schema
- achter op schema
- weet niet

Belangrijkste oorzaken:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....
.....

Landgoederenzone Haaglanden	☐	voor op schema
	☐	op schema
	☐	achter op schema
	☐	weet niet
Belangrijkste oorzaken:		
1.....		
2.....		
3.....		
4.....		
5.....		
Toelichting:.....		
.....		
Fort St. Andries	☐	voor op schema
	☐	op schema
	☐	achter op schema
	☐	weet niet
Belangrijkste oorzaken:		
1.....		
2.....		
3.....		
4.....		
5.....		
Toelichting:.....		
.....		
Schouwen	☐	voor op schema
	☐	op schema
	☐	achter op schema
	☐	weet niet
Belangrijkste oorzaken:		
1.....		
2.....		
3.....		
4.....		
5.....		
Toelichting:.....		
.....		

4b. *Welke middelen (zullen) worden ingezet om de Strategische Groenprojecten te realiseren? Hierbij kan bv. gedacht worden aan grondverwerving door DLG, landinrichting, onteigening, publiek-private samenwerking, voorkeursrecht op basis van de Wet Agrarisch Grondverkeer. Geef aan per SGP in uw provincie:*

Middelen

Midden-Groningen

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Zoetermeer Zuidplas

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Groote Wielen / Oude Venen

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Grensmaas

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Noordelijke Vechtstreek

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Middelen

Gelderse Poort

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Wieden-Weerribben

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Eiland van Dordrecht / Sliedrechtse Biesbosch

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Bergen-Schoorl

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Zaanstreek

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Middelen

Haarlemmermeer

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....
.....
...

Vinkeveen-Nieuwkoop

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Peelvenen

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Beerze-Reusel

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Utrecht e.o.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Landgoederenzone Haaglanden

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Middelen

Fort St. Andries

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....

Schouwen

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

Toelichting:.....
.....
.....

5. Randstadgroenstructuur

(alleen invullen als uw provincie hiervan deel uit maakt)

Contactpersoon voor dit onderdeel is.....

5a. *In het Natuuroffensief wordt de mogelijkheid van versnelling van de realisering van de Randstadgroenstructuur onderzocht. Hoe schat de provincie de haalbaarheid van versnelling in?*

versnelling is haalbaar, want:

.....
.....
.....

versnelling is niet haalbaar, want:

.....
.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

6. Doorwerking internationaal natuurbeleid naar provinciaal beleid

Contactpersoon voor dit onderdeel is:.....

6a. *Zijn de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn meegenomen bij het opstellen van de provinciale natuurkwaliteitskaarten (natuurdoeltypenkaart en natuurgebiedsplannen)?*

- ja
- nee
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

6b. *Indien de richtlijnen niet zijn meegenomen bij het opstellen van de provinciale natuurkwaliteitskaarten, wat zijn hiervoor de belangrijkste redenen?*

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

6c. *Worden vanuit uw provincie rechtstreekse contacten onderhouden met de Europese Unie over natuur en landschap?*

- ja
- nee
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

6d. *Maakt uw provincie rechtstreeks gebruik van Europese subsidiestromen ten behoeve van natuur en landschap?*

- ja
- nee
- weet niet

Om welk bedrag gaat het naar schatting in 2001?

.....
.....
Toelichting:
.....
.....
.....
.....
.....

6e. *Is uw provincie betrokken bij de invulling van de Europese Kaderrichtlijn water?*

- ja
- nee
- weet niet

Toelichting:
.....
.....
.....
.....

7. Behoud landschap

Contactpersoon voor dit onderdeel is:.....

7a. Welk gebied / welke gebieden sluit(en) het best aan bij de identiteit van de provincie?
(maximaal 4 noemen)

de gebieden:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

redenen gebied 1:

- de culturele ontstaansgeschiedenis is in het gebied duidelijk zichtbaar
- de aardkundige ontstaansgeschiedenis is het gebied duidelijk zichtbaar
- het landschap is meer open dan andere landschappen in de provincie
- het landschap is meer gesloten dan andere landschappen in de provincie
- anders, namelijk.....

.....
.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

redenen gebied 2:

- de culturele ontstaansgeschiedenis is in het gebied duidelijk zichtbaar
- de aardkundige ontstaansgeschiedenis is het gebied duidelijk zichtbaar
- het landschap is meer open dan andere landschappen in de provincie
- het landschap is meer gesloten dan andere landschappen in de provincie
- anders, namelijk.....

.....
.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

redenen gebied 3:

- de culturele ontstaansgeschiedenis is in het gebied duidelijk zichtbaar
- de aardkundige ontstaansgeschiedenis is het gebied duidelijk zichtbaar
- het landschap is meer open dan andere landschappen in de provincie
- het landschap is meer gesloten dan andere landschappen in de provincie
- anders, namelijk.....

.....

.....
.....
 weet niet
Toelichting:
.....
.....
.....
.....

redenen gebied 4:
 de culturele ontstaansgeschiedenis is in het gebied duidelijk zichtbaar
 de aardkundige ontstaansgeschiedenis is het gebied duidelijk zichtbaar
 het landschap is meer open dan andere landschappen in de provincie
 het landschap is meer gesloten dan andere landschappen in de provincie
 anders, namelijk.....
.....
.....

weet niet
Toelichting:
.....
.....
.....
.....

7b. Stimuleert het bijzondere karakter van het hierboven beschreven gebied / de hierboven beschreven gebieden, lokale initiatieven?

Gebied 1:
 ja
 nee
 weet niet
Toelichting:
.....
.....
.....
.....

Gebied 2:
 ja
 nee
 weet niet
Toelichting:
.....
.....
.....
.....

Gebied 3:
 ja
 nee
 weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

Gebied 4:

- ja
- nee
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

7c. Welke kansen en / of knelpunten ziet uw provincie ten aanzien van de beleidsinitiatieven van LNV om extra in te zetten op de kwaliteitsimpuls landschap?

Kansen:

- 1.....
 - 2.....
 - 3.....
 - 4.....
 - 5.....
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

Knelpunten:

- 1.....
 - 2.....
 - 3.....
 - 4.....
 - 5.....
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

8. Publiek-private samenwerking

Contactpersoon voor dit onderdeel is:.....

8a. *Werkt uw provincie mee aan PPS-projecten voor de realisering van groen / natuur in de provincie?*

- ja, de projecten:
1.....
2.....
3.....
4.....
- nee
 weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

8b. *Indien de provincie meewerkt aan PPS-projecten: in welke fase bevinden deze projecten zich?*

Project 1:.....

- initiatiefase (idee-ontwikkeling; af te ronden met een intentie-overeenkomst)
 planfase (planvorming; af te sluiten met een samenwerkingscontract tussen publieke en private partijen)
 realisatiefase
 exploitatiefase
 weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

project 2:.....

- initiatiefase
 planfase
 realisatiefase
 exploitatiefase
 weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

project 3:.....

- initiatiefase
 planfase
 realisatiefase
 exploitatiefase
 weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

project 4:.....

- initiatiefase
- planfase
- realisatiefase
- exploitatiefase
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

8c. *Indien de provincie meewerkt aan PPS-projecten: zijn er projecten die (tot nu toe) als succesvol beschouwd kunnen worden?*

ja, de projecten:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

Belangrijkste redenen:

Project 1:

.....
.....
.....

Project 2:

.....
.....
.....

Project 3:

.....
.....
.....

Project 4:

.....
.....
.....

- nee
- weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

8d. *Wat zijn de belangrijkste knelpunten bij de realisering van groen door middel van PPS-projecten?*

Project 1:

.....
.....
.....

Project 2:

.....
.....

Project 3:

.....
.....

Project 4:

.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

9. Recreatie

Contactpersoon voor dit onderdeel is:.....

9a. Welke gebieden in de provincie zijn het meest geschikt voor recreatie:

A. voor wat betreft de kwaliteit van het landschap?

De gebieden:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

B. voor wat betreft de aanwezigheid van voorzieningen (fietspaden, wandelpaden)?

De gebieden:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....

9b. Kunt u in onderstaande tabel aangeven in welke watergebieden de intensiteit van waterrecreatie gereguleerd is ter bescherming van de natuur? (bv. regulatie door middel van vergunning, verbod, gedeeltelijk afgesloten in verband met zonering etc.)

naam gebied

regulatie door middel van

.....
.....
.....
.....
.....

weet niet

Toelichting:

.....
.....

10. Toestand van natuur en landschap

Contactpersoon voor dit onderdeel is:

.....

10a. Geeft uw provincie regelmatig een rapportage over de toestand van natuur en landschap uit?

- Ja, de meest recente versie dateert van
- Nee
- Weet niet

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

Indien het antwoord ja is, wilt u dan de meest recente versie toesturen naar het adres dat op het voorblad van de enquête is vermeld?

10b. Voor welke typen natuur en landschap in uw provincie geldt dat natuur- en landschapsbeleid succesvol is? Wilt u per type concrete voorbeelden noemen van projecten/gebieden en aangeven waar u het succes aan afmeet?

de typen:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Concrete voorbeelden (gebieden, projecten) van type 1:

.....
.....
.....

- Aard van de voor type 1 bereikte successen:
- rode lijstsoorten teruggekeerd
- biodiversiteit toegenomen
- natuurlijke processen hersteld
- draagvlak geschapen in de streek
- landschapswaarden hersteld
-

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

Concrete voorbeelden van type 2:

.....
.....
.....

- Aard van de voor type 2 bereikte successen:
- rode lijstsoorten teruggekeerd
- biodiversiteit toegenomen
- natuurlijke processen hersteld
- draagvlak geschapen in de streek
- landschapswaarden hersteld
-

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

Concrete voorbeelden van type 3:

.....
.....
.....

- Aard van de voor type 3 bereikte successen:
- rode lijstsoorten teruggekeerd
- biodiversiteit toegenomen
- natuurlijke processen hersteld
- draagvlak geschapen in de streek
- landschapswaarden hersteld
-

Toelichting:

.....
.....
.....
.....

10c. Voor welke typen natuur en landschap in uw provincie geldt dat natuur- en landschapsbeleid ondanks de verrichte inspanningen weinig succes oplevert? Wilt u per type concrete voorbeelden noemen van projecten/gebieden en aangeven welke knelpunten spelen?

de typen:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Concrete voorbeelden voor type 1:

.....
.....
.....

- Aard van de knelpunten rond type 1:
- onvoldoende medewerking van andere overheden
- onvoldoende medewerking van particuliere partijen
- milieucondities ontoereikend
- te sterke ruimtelijke versnippering
-

Toelichting:

.....

.....

.....

Concrete voorbeelden voor type 2:

.....

.....

.....

- Aard van de knelpunten rond type 2:
- onvoldoende medewerking van andere overheden
- onvoldoende medewerking van particuliere partijen
- milieucondities ontoereikend
- te sterke ruimtelijke versnippering
-

Toelichting:

.....

.....

.....

Concrete voorbeelden voor type 3:

.....

.....

.....

- Aard van de knelpunten rond type 3:
- onvoldoende medewerking van andere overheden
- onvoldoende medewerking van particuliere partijen
- milieucondities ontoereikend
- te sterke ruimtelijke versnippering
-

Toelichting:

.....

.....

.....

10d. Wat beschouwt u in algemene zin als de belangrijkste kansen en knelpunten voor behoud, herstel en ontwikkeling van natuur en landschap in uw provincie?

Kansen:

.....

.....

.....

.....

Knelpunten:

.....
.....
.....
.....

Bijlage 2 Resultaten enquête

1. EHS-begrenzing, natuur- en beheersgebiedsplannen, GGOR

1a. Hoeveel ha EHS heeft de provincie in 2000 begrensd?

Provincie	Nieuwe natuur	Beheersgebieden	Toelichting
Groningen	0	0	Begrenzing was al afgerond. Reserve achter de hand gehouden van 112 ha beheersgebied en 281 ha natuurontwikkelingsgebied. Daarvan resp. 100 en 200 ha gereserveerd voor ecologische verbindingzones.
Friesland	550	2065	Nieuwe natuur betreft experiment Gaasterland; beheersgebied betreft uitbreiding vrij inzetbare hectaren.
Drenthe	0	0	
Overijssel	3053	2141	
Gelderland	0	0	EHS reeds begrensd
Flevoland	63	480	+ 34 ha weidevogelgebied
Utrecht	94	5680	In 2001 wordt de grote slag gemaakt m.b.t. nieuwe natuur.
N. Holland	0	4060	Waarvan 1736 ha herbegrensd
Z. Holland	0	0	
Zeeland	0	100	Rest is al begrensd.
N. Brabant	0	0	Eind 1999 is totale begrenzingenplan vastgesteld. Hiermee totale EHS begrensd.
Limburg	100	350	T.b.v. hamster

1b. Wat is uw oordeel over de hoeveelheid begrensde nieuwe natuur in 2000?

Provincie	Veel	Voldoende	Weinig	Weet niet	Toelichting
Groningen					n.v.t. (zie 1a)
Friesland		X			
Drenthe			X		
Overijssel	X				Achterstand die was ontstaan door invoering Programma Beheer is ingelopen.
Gelderland					n.v.t. (zie 1a)
Flevoland		X			
Utrecht			X		
N. Holland			X		
Z. Holland			X		
Zeeland		X			
N. Brabant					n.v.t. (zie 1a)
Limburg		X			

1c. Wat is uw oordeel over de hoeveelheid begrensde beheersgebieden in 2000?

Provincie	Veel	Voldoende	Weinig	Weet niet	Toelichting
Groningen					n.v.t. (zie 1a)
Friesland		X			
Drenthe			X		
Overijssel	X				Zie 1b.
Gelderland					n.v.t. (zie 1a)
Flevoland	X				Gehele areaal begrensd; veel vraag naar.
Utrecht	X				
N. Holland		X			
Z. Holland			X		Alle beheersgebieden zijn op 26 maart 2001 herbegrensd.
Zeeland		X			
N. Brabant					n.v.t. (zie 1a)
Limburg	X				

1d. Indien er in uw provincie in 2000 weinig ha EHS begrensd zijn, wat zijn dan de belangrijkste redenen van vertraging?

Nieuwe methodieken doorvoeren (Dr, Ut)
 Verkrijgen van draagvlak (Ut, NH)
 Natuurdoelen nog niet geheel uitgewerkt (Ut, ZH)
 In een aantal gevallen werken we met 'begrenzing achteraf' (Dr)
 Formatietekort (ZH)
 Prioriteit voor SAN (ZH)

1e. Kunt u in onderstaande tabel van uw provincie aangeven hoeveel gebiedsplannen uw provincie heeft, van welk type deze zijn en wanneer de vaststelling van de gebiedsplannen door het provinciaal bestuur verwacht wordt?

Provincie	Gebiedsplannen	Aantal	Datum vaststelling	Toelichting
Groningen	NBL-gebiedplan	1	december 2001	RBON-begrenzing wordt omgezet in één NBL-plan.
Friesland	Landschapsgebiedsplan	1	2000	
	Beheersgebiedsplan	1	2000	
	Natuurgebiedsplan	3	1999-2000	
	Overige gebiedsplannen	2	?	
Drenthe	NBL-gebiedsplan	1	Eind 2001	
	Natuurgebiedsplan	2	idem	
Overijssel	NB-plannen	7	Eind 2001 ¹	N alleen nieuwe natuur
	Landschapsplan	1	Mei 2001	
	Natuurgebiedsplan	1	Medio 2002	Bestaande natuur
Gelderland	NBL-plannen	6	Eerste helft 2002	

¹ Vier natuurgebiedsplannen al vastgesteld

Flevoland	Beheersgebiedsplan Natuur- en landschapsplan	1 1	5-12-2000 december 2001	
Utrecht	Natuurgebiedsplannen Beheers-(en landschaps)plannen	11 2	1999 – 2002 1-4 en 19-12-2000	
N. Holland	NBL-gebiedsplannen Beheersgebiedsplan	7 1		
Z. Holland	Natuurgebiedsplannen Landschapsgebiedsplannen Beheersgebiedsplan	10 2 1	4 in 2001, 6 in 2002 2001 26-3-2001	
Zeeland	Beheersgebiedsplan NBL-plan	1 1	April 2000 Oktober 2001	
N. Brabant	Natuurgebiedsplan Beheersgebieds- en Landschapsplan	11 1	2001 à 2002 2001	
Limburg	NBL-plannen	9	6 in 2001, 3 in 2002	

1f. *Wanneer verwacht u dat in uw provincie de GGOR door het provinciaal bestuur zal zijn vastgesteld?*

Provincie		Toelichting
Groningen	n.v.t.	Waterschap stelt GGOR vast; provincie stelt OGOR (in 2001) vast.
Friesland	Uiterlijk 2002	
Drenthe	Eind 2002	Waarschijnlijk wordt GGOR door waterschappen vastgesteld. Het provinciaal bestuur zal instemmen.
Overijssel	Tussen 2002 en 2005	Voortgang hangt af van knelpunten die waterschappen tegen komen.
Gelderland	Omstreeks 2005	Vaststelling door waterschappen, goedkeuring door provincie
Flevoland	Eind 2002	
Utrecht	Weet niet	
N. Holland	Weet niet	Hangt van discussie IPO/Unie van Waterschappen over bestuurlijk-juridische verankering. Daarnaast is mate van detaillering nog niet bekend.
Z. Holland	Niet ingevuld	
Zeeland	Binnen 2 jaar	
N. Brabant	2002	Gekoppeld aan reconstructieplannen
Limburg	Niet ingevuld	

1g. *Welke kansen en / of knelpunten zien provincies t.a.v. de beleidsinitiatieven van LNV om extra in te zetten op robuuste verbindingen?*

Niet ingevuld door: Ge.

Kansen

Combinaties met waterberging (Fr, Ov, NH, ZH)
Combinaties met extensieve recreatie (Ov, NH, ZH)
Relatie met watersport (Fr)

Combinatie met uitbreiding stad (FI)

Functiecombinaties (Gr)
Meekoppelen met reconstructie zandgronden (NB)

Oplossen knelpunten in EHS (Gr, Ov²)
Versterken huidige EHS (Ut)
Extra ha voor verwezenlijking van robuust netwerk (NH)
Intensivering (ZI)
Schaalvergroting (ZI)
Ontsnippering (ZI)
Bestaande beleid voor verbindingzones uitvoeren (Ov)
Huidige ecologische verbindingzones versterken (NH)
Beter ecologisch functioneren gebieden (Ut)
Robuuster = minder kwetsbaar (Ut)
Veel natuurontwikkelingsprojecten al in gang gezet (Dr³)
Meekoppelen met cultuurhistorie (NH)
Natte as biedt heldere structuur voor een keten van veenweidenatuur (ZH)
Meer integrale aanpak (Fl)
Realisatie internationale verplichtingen (ZI)
Relatie met verbreding kanaal (Fr)

Extra groen, met name bij Sittard-Geleen en Venlo (Li)
Realisatie versterkte EHS van Zuid-Limburg tot aan Mook, oostelijk van de Maas (Li)
Versterking samenhang 3 grote eenheden natuur: Meinweg, Maasduinen, Reichswald (Li)

Knelpunten

Onvoldoende middelen en instrumenten (Gr, Ov, Fl, Ut, ZI, Li)
Gebrekkig of ontbrekend draagvlak (Fr, Gr, Dr⁴, Fl, Ut, Li⁵)
Nieuw beleid leidt tot nieuwe onrust in de streek (NH)
Conflict met andere grondgebruikers (Ut)
Oppositie vanuit agrarische wereld (NB)
Verwerving gronden (Gr, NB, Li)
Dreigende scheiding tussen oud beleid en nieuw beleid (Ov, NH)
Inbreuk maken in bestaande landinrichtingsprojecten (ZH)
Te sterke landelijke sturing (ZI)
Bureaucratische aanpak (ZI)
Vele doorsnijdingen door infrastructuur (NH, ZH, Li)
Ruimtebeslag (Fl)
Grote werkdruk op provinciaal apparaat (NH)
Sloop van gebouwen (ZH)
De ecologische onderbouwing van de Kaagverbinding (ZH)
Financiering moet voor 2010 (NB)

² Infrastructurele knelpunten oplossen

³ Geldt voor Hunzegebied en natte as Noord-Drenthe

⁴ geldt voor Steenwijker/Wapserveense Aa en Reestgebied-Drents plateau (bovendien zijn in laatste geval inhoudelijke argumenten zwak)

⁵ Bij gemeenten

2. EHS-grondverwerving

2a. In 2018 moet de grondverwerving voltooid zijn. In hoeverre ligt in uw provincie de grondverwerving op schema?

Provincie	Voor op schema	Op schema	Achter op schema	Anders	Weet niet	Toelichting
Groningen				X		Schema landinrichtingsprojecten te nauw om de grondverwerving EHS te realiseren.
Friesland		X				
Drenthe		X				
Overijssel			X			Vooral in Twente achter op schema.
Gelderland			X			
Flevoland		X				Jaarlijks meer aanbod dan middelen.
Utrecht		X				In gebiedsgerichte projecten niet op schema door gebrek aan geld en lage grondmobiliteit.
N. Holland			X			Niet veel achter.
Z. Holland		X				In afzonderlijke deelgebieden is situatie wisselend. NB: Provinciale Staten hanteert 2013 als deadline; indien nodig financiering met eigen middelen.
Zeeland		X				
N. Brabant			X			
Limburg			X			

2b. Indien de grondverwerving niet op schema ligt, wat zijn hiervoor de belangrijkste redenen?

Geringe grondmobiliteit (Gr⁶, Ov, Ge, Ut, NH, ZH, NB, Li)
 Grote grondvraag t.b.v. wonen, infrastructuur, groen (NB)
 Vertraging in planvorming i.v.m. gebiedsgerichte processen (Gr⁷, Ov, ZH⁸, Li)
 Financiële middelen ontoereikend (Gr, Ov, Ge, Ut)
 Beperkt budget DLG en ontoereikende convenantsmiddelen (Li)
 Onvoldoende mogelijkheden voor verplaatsen landbouwbedrijven (Gr, Ov)
 Stijgende grondprijzen (NB)
 Voorheen te weinig middelen, nu verbeterd (NH)
 Onvoldoende capaciteit (Ge)
 Samenhang met andere processen, bijv. ruilen in kader van landinrichting (ZH)
 Gering draagvlak voor functiewijziging (ZH)

⁶ Grondeigenaren wachten op onteigening

⁷ Gebrek aan integratie; verschillende ruimtelijke plannen verlopen verschillende tijdspaden.

⁸ Indruk bestaat dat zorgvuldige voorbereiding zich later in het traject terugbetaalt.

2c. *In de nota Grondbeleid wordt gesteld dat het percentage grond dat via onteigening verworven kan worden, omhoog gaat van 5% naar 10%. Is de provincie van plan om meer onteigening toe te passen voor realisatie van de EHS?*

Ja, redener:

Er zullen zich meer situaties voordoen waarbij onteigening nodig is (Gr)

Van onteigening gaat krachtig signaal uit, leidend tot hoger vrijwillig grondaanbod (ZH)

Ja, mits:

Afhankelijk van nadere studie (Ge)

Nee, redener:

In strijd met afspraken over toepassen vrijwilligheid (Fr⁹, Dr, Ov, Ut, Zl, NB)

Vooralsnog niet nodig, verwerving loopt voldoende snel (Fl, Zl)

Voorkeur voor meer toepassen grondruil (Fl)

Weet niet: Li (in studie)

2d. *Indien de provincie meer onteigening wil gaan toepassen, in welke situaties wil de provincie dat dan doen?*

Verwerving enclaves in verder afgeronde reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden (Gr, ZH)

Afronding uitvoeringsdoelen (Ge)

Realisering groengebieden in de buurt van grote steden (ZH)

Realisering ecologische verbindingzones (Gr)

Met inachtneming van grote zorgvuldigheid en alleen voor essentiële planonderdelen (NH)

2e. *Is er iets merkbaar van een toename van het grondaanbod?*

Provincie	Ja	Nee	Weet niet	Toelichting
Groningen		X		
Friesland	X			
Drenthe	X			I.v.m. ontwikkelingen in de akkerbouw en mkz
Overijssel	X			O.a. door mkz
Gelderland		X		
Flevoland			X	Grondaanbod aldoor al vrij hoog geweest
Utrecht		X		
N. Holland		X		
Z. Holland	X			In sommige gebieden (De Venen en de Krimpenerwaard)
Zeeland	X			Was en is hoog in Zeeland. Wellicht toename in Zeeuws Vlaanderen.
N. Brabant	X			
Limburg	X			Toename aantal transacties DLG

⁹ Politiek-bestuurlijk is er geen draagvlak om anders dan via toedeling in het kader van landinrichting grond te onteigenen voor realisatie EHS. Wel duidelijke steun om de EHS via het landinrichtingsinstrumentarium te realiseren.

2f. Indien het aanbod van grond dit jaar toeneemt, is er dan voldoende geld beschikbaar om daar op in te kunnen spelen?

Provincie	Ja	Nee	Weet niet	Toelichting
Groningen		X		
Friesland		X		Beslist niet. Vroeg in het voorjaar zijn budgetten op, mede door overloop uit voorgaande jaar.
Drenthe		X		Stijgende grondprijzen maken dat huidige budget tekort schiet. Veel creativiteit nodig om extra middelen te genereren.
Overijssel			X	Minder geld gekregen dan gewenst. Mogelijk geld met najaarsnota, maar dat zou dan op ongelukkig moment komen.
Gelderland		X		
Flevoland		X		Vaak moeten hele bedrijven worden aangekocht.
Utrecht		X		Er is al onvoldoende geld voor het huidige aanbod.
N. Holland	X			Dankzij voorfinanciering provincie, indien nodig.
Z. Holland		X		Zowel rijksaandeel als provinciaal aandeel (via Groenfonds) zijn ontoereikend. Provincie zet autonome middelen in om groter grondaanbod op te kunnen vangen.
Zeeland		X		Via onderuitputting andere fondsen wordt bijgeplust; is echter moeilijk te plannen.
N. Brabant		X		
Limburg		X		Budget DLG en Limburgs aandeel in convenantsmiddelen reeds in mei uitgeput.

2g. In het Natuuroffensief wordt de mogelijkheid van versnelling van verwerving van de EHS onderzocht. Hoe schat de provincie de haalbaarheid van de versnelling in?

Versnelling is haalbaar, want:

Er zijn voldoende gronden die voor EHS verworven kunnen worden op korte termijn (Gr, Ut, Zl)
 Aanbod grond neemt toe (Li)
 Reconstructie biedt mogelijkheden versneld te realiseren (NB)

Versnelling is niet haalbaar, want:

Middelen en capaciteit voor versnelling ontbreken (FI)
 Geringe grondmobiliteit (NH)
 Bestuurlijk geen draagvlak om op eerdere afspraken terug te komen (FI)

Versnelling is haalbaar, mits:

Vergroten aankoopbudget en / of budgetten naar voren halen (Fr, Gr, Dr, Ov, Ge¹⁰, ZH, NB)
 Inzet van stimuleringsregelingen (Ov, ZH)
 Inzet extra verwervingscapaciteit: menskracht (Ut, ZH)
 Ruilproces versnellen (ZH)
 Prioriteit ligt bij uitvoering van het huidige beleid (Dr)

Versnelling niet nodig, laatste 20% sowieso lastig te verwerven (FI)

¹⁰ Voorkomen dat 'nee' moet worden verkocht.

3. EHS-inrichting en overdracht aan eindbeheerder

3a. *In 2018 moet de inrichting voor natuur gerealiseerd zijn. In hoeverre ligt in uw provincie de inrichting van nieuwe natuur op schema?*

Provincie	Voor op schema	Op schema	Achter op schema	Weet niet	Toelichting
Groningen		X			
Friesland		X			
Drenthe			X		
Overijssel			X		
Gelderland			X		
Flevoland		X			
Utrecht				X	Definitie 'op schema' onduidelijk. Inrichting verloopt niet gelijkmatig. Als grond maar voor 2018 beschikbaar is, zal inrichting ook lukken.
N. Holland			X		
Z. Holland			X		Van de verworven reservaatgebieden 43% ingericht (basisinrichting), van de verworven natuurontwikkelingsgebieden slechts 7%.
Zeeland		X			Volgt direct aankoop. Strak gepland en goede afstemming met DLG en beheerders.
N. Brabant			X		
Limburg			X		

3b. *Indien de voortgang van de inrichting niet op schema ligt, wat zijn hiervoor de belangrijkste redenen?*

Niet ingevuld door: NH (weet niet, vraag stellen aan eindbeheerders)

Achterblijven verwerving, dus langere na-ijling inrichting (Ge, NB, Li)
 Procedures m.b.t. ruimtelijke ordening, ontgronding e.d. (Dr, Ge, NB)
 Onvoldoende aaneengesloten gronden (Ov, ZH)
 Onvoldoende capaciteit voor opstellen inrichtingsplannen (ZH, Li)
 Onvoldoende budget voor inrichting (ZH)
 Normbedragen niet toereikend (ZH)
 Late bekendmaking beschikbaar budget, leidt tot wantrouwen (Ge)
 Verwerving laatste hectares is cruciaal voor de inrichting (Dr)
 MER-plicht (NB)

3c. *In het Natuuroffensief wordt de mogelijkheid van versnelling van inrichting van de EHS onderzocht. Hoe schat de provincie de haalbaarheid van de versnelling in?*

Niet ingevuld door: Ov (zie 2g), NH (weet niet, vraag stellen aan eindbeheerders)

Versnelling is haalbaar, want:

Mogelijkheden reconstructie (NB)

Versnelling is niet haalbaar, want:-

Capaciteit en middelen ontoereikend (FI)
 Versnelling niet nodig, ligt op schema (FI)

Versnelling is haalbaar, mits:

Meer capaciteit voor opstellen inrichtingsplannen (Ut, ZH, ZI, Li)
 Meer budget voor inrichting (Dr, Ut, ZH)
 Meer budget voor grondverwerving (Gr, Fr, Dr, Ge)
 Normbedragen voor inrichting in de Randstad ophogen (ZH)

3d. *Is het budget voor inrichting toereikend om de vastgestelde natuurdoelen te realiseren?*

Provincie	Ja	Nee	Weet niet	Toelichting
Groningen	X			
Friesland			X	Vooraf tekort op aankoopbudget; werkt remmend op de inrichtingsbehoefte.
Drenthe		X	X	Vaak via projectvorm diverse andere geldstromen benut.
Overijssel		X		
Gelderland		X		Normbedrag van 15.000 gulden is alleen voldoende als er opbrengsten uit natuurontwikkelingsproject gehaald kunnen worden (zand, klei).
Flevoland			X	
Utrecht		X		Tekort afhankelijk van diverse factoren, waaronder menskracht (DLG). Voor 2001 financiert provincie f 3,4 mln voor. Inrichtingsprojecten SBB kunnen niet worden uitgevoerd. Ook subsidieverzoeken Programma Beheer kunnen niet worden gehonoreerd door gebrek aan geld.
N. Holland			X	
Z. Holland		X		
Zeeland		X		Ca. f 10.000,- per ha tekort. Provincie legt zelf veel geld bij.
N. Brabant			X	
Limburg		X		Tekort in 2001 f 300.000,-

3e. *Welke betekenis heeft het Groenfonds voor realisatie van de EHS in uw provincie?*

Niet ingevuld door: Fr, FI, NB

Betaalorgaan voor aankoopsubsidies (Gr, Dr, NH, ZH, ZI, Li)
 Verstrekken convenantsleningen (ZH)
 Meedenken over alternatieve financieringsmogelijkheden groene projecten (ZH¹¹)
 Beheer compensatiegelden Westerschelde à f 49 mln (ZI)
 Beperkt (Ge, Ut¹²)

¹¹ incidenteel

¹² creativiteit en flexibiliteit wel enigszins vergroot

3f. *Hoe zou de betekenis van het Groenfonds versterkt kunnen worden?*

Niet ingevuld door: Gr, Fr, Ov (weet niet), Ge, Fl, ZH, ZI (weet niet)

Bancaire functie goed benutten (Dr)

Flexibiliteit vergroten: schuiven middelen tussen doelen en over jaren heen (Ut¹³)

Meer maatwerk-financieringsconstructies aanbieden of faciliteren (Ut)

Stimulering bedrijfsverplaatsingen in de EHS door een rekening-courant overeenkomst met Groenfonds (NH)

Ruimere mogelijkheden bieden voor voorfinanciering (NB)

Ophoging convenantsmiddelen (Li)

¹³ N.B.: versterken Groenfonds is geen doel op zich

4. Strategische groenprojecten

Niet ingevuld door: ZH⁴

4a en b. De Strategische Groenprojecten moeten in 2013 gerealiseerd zijn. In hoeverre liggen de SGP's in uw provincie op schema? Welke middelen worden ingezet?

SGP	Voor op schema	Op schema	Achter op schema	Weet niet	Middelen	Toelichting
Midden-Groningen		X			Landinrichting Grondverwerving DLG	Grondverwerving staat onder spanning.
Groote Wielen/ Oude Venen		X			Landinrichting Grondverwerving DLG Vrijwillige kavelruil	Voortgang dankzij landinrichting.
Wieden-Weerribben		X			Landinrichting Grondverwerving DLG Vrijwillige kavelruil Programma beheer	Raamplan landinrichting gereed eind 2001. Verwerving op schema. Projectontwikkeling recreatie moeizaam.
Gelderse Poort		X			Landinrichting Grondverwerving DLG Particulier beheer	Enkele grote aankopen gedaan. Het laaghangende fruit is geplukt, nu komt het moeilijke werk.
Fort St. Andries			X		Landinrichting Grondverwerving DLG Particulier beheer	Weinig uitruilbare grond binnendijks beschikbaar.
Utrecht e.o.			X		Grondverwerving Vrijwillige kavelruil PPS	Vertraagde grondverwerving door geringe grondmobiliteit.
Vinkeveen-Nieuwkoop			X		Grondverwerving Vrijwillige kavelruil Ruilverkaveling adm. karakter Landinrichting	Vertraagde grondverwerving, geringe grondmobiliteit. Planvorming half jaar later gereed.
Noordelijke Vechtstreek			X		Landinrichting. Grondverwerving DLG.	Grondverwerving stagneert. Raamplan wordt nu pas opgesteld. Geen duidelijke bestuurlijke structuur.
Bergen-Schoorl				X		
Haarlemmermeer		X			Landinrichting. Grondverwerving DLG.	Snelle planvorming. Veel menskracht.
Zaanstreek						
Haaglanden						
Zoetermeer Zuidplas						
Eiland						

¹⁴ Verwijst naar SGR-enquete DLG, evaluatie SGP's door IPO, evaluatie SGP's door LNV

Dordt/ Sliedr. Biesb.						
Schouwen		X	X		Landinrichting. BGM/SGB. Provinciale budgetten. Particuliere fondsen (legaat). Middelen RWS.	Schouwen-oost loopt goed en ligt op schema. Schouwen-west is stopgezet ¹⁵
Beerze- Reuzel			X		DLG verwerft. Pilot reconstructie; extra bedrijven aangekocht.	Grondverwerving lastig Draagvlak onvoldoende Gronden grotendeels in handen van Fortis-AMEV Onteigening biedt mogelijk kansen.
Peelvenen			X		Landinrichting EHS-instrumentarium Plattelandsvernieuwing Reconstructie Bossubsidies provincie Limburg	Problemen met financiering en lange aanloop vanwege verwerving draagvlak.
Grensmaas			X		Landinrichting EHS-instrumentarium RWS-middelen Opbrengsten grindwinning	Problemen met financiering en aanvang grindwinning.

¹⁵ Schouwen-west stopgezet vanwege ontbreken verplichtingenruimte landinrichting. De landbouwvertegenwoordiging is uit commissie gestapt; acht rijksoverheid onbetrouwbaar. Men komt pas weer terug als LNV de financiële afspraken nakomt.

5. Randstadgroenstructuur

5a. *In het Natuuroffensief wordt de mogelijkheid van versnelling van de realisering van de Randstadgroenstructuur onderzocht. Hoe schat de provincie de haalbaarheid van de versnelling in?*

Niet ingevuld door: Gr, Fr, Dr, Ov, Ge, Fl, Zl, NB, Li (allen niet van toepassing)

Versnelling is haalbaar, want:

Versnelling is niet haalbaar, want:

Problemen met grondverwerving (Ut, NH)

Aanbesteding stagneert; aannemers vragen meer en er is beperkte menskracht (NH)

Versnelling is haalbaar, mits:

Normbedragen grondverwerving worden verhoogd (ZH)

Onteigening toe te passen (ZH)

Landinrichting in modules uitvoeren (ZH)

6. Doorwerking internationaal natuurbeleid naar provinciaal beleid

6a. *Zijn de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn meegenomen bij het opstellen van de provinciale natuurkwaliteitskaarten (natuurdoeltypenkaart en natuurgebiedsplannen)?*

Provincie	Ja	Nee	Weet niet	Toelichting
Groningen		X		Er is niet direct rekening mee gehouden, maar de gebieden (nieuwe natuur, bestaande natuur) overlappen elkaar.
Friesland		X		Niet meegenomen in de zin van kwaliteit, wel ruimtelijk (begrenzing).
Drenthe		X		
Overijssel	X			Impliciet meegenomen met vaststelling natuurdoeltypen.
Gelderland		X		
Flevoland	X			Directe consequenties zijn nihil.
Utrecht		X		
N. Holland		X		
Z. Holland	X			Voor zover bekend zonder aanwijsbare tegenstellingen
Zeeland	X			Begrenzing EHS overlapt met Europese aanwijzingen.
N. Brabant	X			Natuurdoelenkaart op 22-5-01 vastgesteld. Toelichting op kaart (als bijlage bijgevoegd) gaat in op relatie met HVR. Nadere uitwerking in gebiedsplannen moet nog plaatsvinden.
Limburg	X			

6b. *Indien de richtlijnen niet zijn meegenomen bij het opstellen van de provinciale natuurkwaliteitskaarten, wat zijn hiervoor de belangrijkste redenen?*

Vogelrichtlijngebieden voornamelijk 'bestaande natuur'; kwalificerende vogelwaarden zijn hier mede bepalend geweest voor keuze natuurdoeltype (Fr)
 Inhoudelijk grote overlap tussen Vogelrichtlijngebieden en toegekende natuurdoeltypen (Ge)
 Inschatting dat e.e.a. met elkaar spoort (Ut)
 Alleen bestaand beleid is verwerkt in natuurdoeltypenkaart; deze was vervolgens leidend voor natuurgebiedsplannen (NH)
 Habitatrichtlijngebieden nog niet aangewezen (Ge)
 Provincie beschikt over voldoende eigen informatie (Dr)
 Vindt nog check plaats door EC-LNV, indien nodig aanpassing achteraf (Ut)

NB verwijst naar bijlage.

6c. *Worden vanuit uw provincie rechtstreekse contacten onderhouden met de Europese Unie over natuur en landschap?*

Provincie	Ja	Nee	Weet niet	Toelichting
Groningen		X		
Friesland	X			Niet specifiek voor natuur en landschap.
Drenthe		X		
Overijssel	X			

Gelderland		X		In toekomst mogelijk wel.
Flevoland		X		
Utrecht		X		
N. Holland	X			In het kader van POP en LEADER; gaat over breed beleidsterrein, waaronder natuur en landschap.
Z. Holland		X		Niet ingevuld
Zeeland		X		
N. Brabant		X		LNV is aanspreekpunt voor de Europese richtlijnen
Limburg		X		

6d. *Maakt uw provincie rechtstreeks gebruik van Europese subsidiestromen ten behoeve van natuur en landschap?*

Provincie	Ja	Nee	Weet niet	Toelichting
Groningen	X			POP, 5B, Interreg, Leader (totaal ca. 2 mln).
Friesland	X			Als onderdeel van 5B-programma, POP, interreg. It Fryske Gea krijgt rechtstreeks Life-gelden (Friesland buitendijks).
Drenthe		X		Wel indirect via plattelandsontwikkeling
Overijssel	X			Doelstelling II, Life-natuur, interreg
Gelderland	X			POP (f 2,7 mln), Doelstelling II, Leader, Interreg
Flevoland	X			
Utrecht	X			
N. Holland	X			In het kader van POP, LEADER en Interreg; ca. 1,5 mln gulden toe te rekenen aan natuur en landschap.
Z. Holland	X			POP
Zeeland	X			< f 1 mln; 5B-projecten en interreg
N. Brabant	X			
Limburg	X			In 2001 ca. f 1,5 mln

6e. *Is uw provincie betrokken bij de invulling van de Europese Kaderrichtlijn water?*

Provincie	Ja	Nee	Weet niet	Toelichting
Groningen	X			Provincie neemt deel aan landelijk pilot-project voor het Eems-stroomgebied.
Friesland	X			
Drenthe	X			Indirect via werkgroep.
Overijssel	X			Grenswatercie. Vecht en opstellen stroomgebiedplan Vecht.
Gelderland	X			Deelname aan IPO coördinatiegroep implementatie. Gelderland coördineert voor invulling tussen de provincies die grenzen aan Duitsland en België.
Flevoland	X			
Utrecht			X	
N. Holland	X			Via IPO; provincie wacht IPO af.
Z. Holland		X		Niet ingevuld
Zeeland			X	
N. Brabant			X	
Limburg	X			

7. Behoud landschap

7a. *Welke gebied/welke gebieden sluit(en) het best aan bij de identiteit van de provincie (maximaal 4 noemen)?*

Samenvatting (Zeeland niet meegenomen):

Culturele ontstaansgeschiedenis	33
Aardkundige ontstaansgeschiedenis	29
Landschap meer open/gesloten dan elders	25

Redenen om gebieden aan te wijzen als goed aansluitend bij de identiteit van de provincie zijn vooral de zichtbaarheid van de ontstaansgeschiedenis (zowel cultureel als aardkundig). Daarmee verbandhoudende begrippen als leesbaarheid en gave samenhang worden met name genoemd. Een kleinere rol speelt het open of juist gesloten karakter van het gebied. In de toelichting worden ook aspecten als kleinschaligheid en contrasten genoemd, vaak in hun samenhang met de ontstaansgeschiedenis.

7b. *Stimuleert het bijzondere karakter van het hierboven beschreven gebied/de hierboven beschreven gebieden, lokale initiatieven?*

Samenvatting (Zeeland niet meegenomen):

Ja	30
Nee	3
Weet niet	6

In bijna alle gevallen blijkt het bijzondere karakter van deze gebieden lokale initiatieven te stimuleren. Uit de toelichting blijkt dat deze vooral voortkomen uit het feit dat de bewoners zich bewust zijn van de specifieke identiteit van hun streek en zich daarvoor verantwoordelijk voelen. Het bewustzijn van die identiteit uit zich o.a. in het vervaardigen van streekeigen producten. De genoemde lokale initiatieven richten zich vooral op landschapsbehoud en op recreatie en toerisme.

7c. *Welke kansen en knelpunten ziet uw provincie t.a.v. de beleidsinitiatieven van LNV om extra in te zetten op de kwaliteitsimpuls landschap?*

Kansen

Oppikken ideeën uit de streek (Dr, Ge)

Aansluiten bij gebiedsgericht beleid (Fr, FI)

In gebieden die op de schop gaan geld vrijmaken voor landschapsontwikkeling (Ge)

Nieuwe gebiedsgerichte projecten, waaronder proeftuin Zeeuws Vlaanderen (ZI)

Voortzetting goede initiatieven WCL's en SGP's (Ge)

Projecten opzetten samen met gemeenten (Fr)

Opstellen regionale en gemeentelijke landschapsontwikkelingsplannen (Ge)

Ecologische verbindingzones (alsnog) realiseren (Gr, Li)

Projectontwikkeling gericht op kwaliteitsverbetering (ZH)

Ontwerpprocessen op gang brengen (Dr)

Ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie (Ov)

Vrije inzet van gelden om omgevingsplannen te realiseren (Dr)

Benutten cultuurhistorische hoofdstructuur (Dr)
Versterking kleinschaligheid, groen-blauwe dooradering (Ov)
Combinatie van financiële regelingen maakt meer mogelijk (Gr)
Financieel ondersteunen (NB)
Specifieke beheersvergoedingen t.b.v. instandhouding en ontwikkeling (NB)
Tijd rijp voor integratie groen met rode planvorming (Fr)
Stimulans beginnende initiatieven (FI)
Soortenbeleid profiteert (NB)
Watersysteembenadering als onderlegger (Ge)
Aandacht besteden aan gebieden die altijd overgeslagen worden, zoals kop van Noord Holland (NH)
Kansen voor kenmerkende elementen zeekleilandschap (Gr¹⁶)
Versterken landschappelijke structuren; meer dan hier en daar een element (Ut)
Pilot groenblauwe dooradering in Gulpen-Wittem (Li)
Natuurlijke waterlopen herstellen (Gr)
Extra impuls voor landschapselementen (Gr)
Extra impuls voor groen/blauw (ZI)
Aanvullende budgetten voor lopende initiatieven (ZI)
Extra kansen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (Li)

Knelpunten

Beschikbaarheid middelen (Ov, ZH, ZI, Li)
Sigaar uit eigen doos? Mogelijk ten koste van SN en SAN (Gr)
Onduidelijkheid over doelen (Dr, Li)
Onduidelijkheid over gebieden waar kwaliteitsimpuls van toepassing wordt (Gr, Li)
Landelijke normen niet altijd toepasbaar op gebieden, bijv. norm groen-blauwe dooradering (FI)
Bureaucratie (ZH, ZI)
Trage besluitvorming (FI)
Nieuwe visies (Dr, ZI)
Nieuwe groots opgezette organisatie (Dr)
Beperking inzet tot nationale en provinciale landschappen (Ut)
Meerwaarde provinciale en nationale landschappen onduidelijk (Ov)
Ontwikkeling met behoud van kwaliteit is niet altijd mogelijk (Ov)
Traditionele benadering (Ge)
Hoge snelheid, bijv. bij proeftuinen, kan frustratie opwekken (Fr)
Proeftuin kan buiten uiteindelijke 400.000 ha liggen (Gr)
Deskundigheid t.a.v. landschappelijk ontwerpen schaars (FI)
Beheerssubsidies kunnen vaak niet concurreren met economisch voordeel ander gebruik (NB)
Financieel alles reeds gepland, weinig flexibel (Fr)
Nieuw beleid terwijl bestaande afspraken door rijksoverheid niet worden nagekomen (ZI)
Gebieden die reeds impuls hebben gekend, zoals WCL's, hebben voorsprong (FI)
Primaat voor landschap ligt bij gemeenten (Fr)
Koppeling met uitvoering ecologische verbindingzones; de cruciale landschappelijke structuren vallen daar niet automatisch mee samen (Ut)
Natuur geldt te sterk als drijfveer; liever combinatie landschap/recreatie/cultuurhistorie (NH)
Niet alleen op nieuwe ontwikkelingen inzetten, ook op beheer (Fr)

¹⁶ Zeekleipolderlandschap scoort internationaal hoog, maar nationaal laag als het om inzet van middelen gaat.

8. Publiek-private samenwerking

8a. *Werkt uw provincie mee aan PPS-projecten voor de realisering van groen/natuur in de provincie?*

Provincie	Ja	Nee	Weet niet	Toelichting
Groningen	X			
Friesland				Niet ingevuld
Drenthe		X		
Overijssel		X		Wel verkenning mogelijkheden.
Gelderland	X			
Flevoland		X	X	
Utrecht	X			
N. Holland	X			
Z. Holland	X			
Zeeland		X		Geen animo bij private sector (voorbeeld: bedrijven dragen niet bij aan bos bij Sloegebied).
N. Brabant		X		
Limburg	X			

Stand van zaken per project

Provincie: Groningen

Project: Blauwe Stad (plan om thans agrarisch gebied te transformeren in een merengebied, waarbinnen bos, natuur, recreatieve voorzieningen en woningbouw een plaats krijgen)

Fase: Planfase

Succesvol: Ja

Redenen: Actieve rol van provincie in exploitatie van project. Integratie van beleid; de gronden voor groene, blauwe en rode ontwikkelingen worden in samenhang verworven.

Knelpunten: Samenwerking vindt veelal op informele basis plaats; door formelere samenwerking kan grondverwerving mogelijk sneller en efficiënter plaatsvinden. De voorwaarden waarop de provincie deelneemt in PPS zijn niet altijd helder vastgelegd.

Project: Meerstad (ruimtelijk ontwikkelingsproject gericht op wonen, werken, recreëren, natuurontwikkeling en waterberging ten oosten van de stad Groningen)

Fase: Planfase

Succesvol:

Redenen:

Knelpunten:

Project: EHS-Westerwolde (Natuurmonumenten koopt, i.s.m. provincie, ruilgronden buiten de EHS)

Fase: Realisatiefase

Succesvol:

Redenen:

Knelpunten:

Provincie: Gelderland
Project: Vragender Veen (?)
Fase: Realisatiefase
Succesvol: Ja
Redenen:
Knelpunten:

Provincie: Utrecht
Project: Hollandsche IJssel
Fase: Initiatieffase
Succesvol:
Redenen:
Knelpunten:

Provincie: Noord-Holland
Project: Haarlemmermeer
Fase: Planfase (voor diverse deelgebieden van het SGP bestaat dit voornemen; voor 1 deelgebied uitgevoerd: Groene Weelde i.s.m. Stichting Floriade)
Succesvol: Groene Weelde (uitgevoerd en 100% geslaagd met voordeel voor beide partijen)

Redenen:
Knelpunten: (Algemeen) vaak wordt sectoraal gedacht en wordt niet gezocht naar pps-koppeling; overheden zijn vaak niet gewend met private (commerciële) partijen samen te werken; knelpunt is altijd de financiële inleving in een situatie van cofinanciering; ook de controle kan een probleem zijn; ook aanbestedingsregels die voor overheden anders zijn dan voor private partijen.

Project: Mainport
Fase: Planfase (groene bedrijventerreinen in omgeving Schiphol)
Succesvol:
Redenen:
Knelpunten:

Provincie: Zuid-Holland
Project: SGP Zoetermeer Zuidplas
Fase: Initiatieffase
Succesvol:
Redenen:
Knelpunten: Veelvoud van belangen en partijen; bereidwillige marktpartijen

Project: Mainport Rotterdam (750 ha groen)
Fase: Initiatieffase
Succesvol:
Redenen:
Knelpunten: Complex ruimtelijk en planologisch vraagstuk; aandachtspunt: habitatrictlijn

Project: Groenblauwe slinger (waaronder polder Schieveen, plan Norder)
Fase: Initiatieffase; deelplan Schieveen in planfase
Succesvol:
Redenen:

Knelpunten: Veelvoud van belangen en partijen; bereidwillige marktpartijen; in deelplannen is r.o. het belangrijkste knelpunt

Project: Vlietland en Klinkenbergerplas (beide recreatieprojecten)

Fase: Realisatiefase

Succesvol:

Redenen:

Knelpunten: Verdelen van de risico's; een niet-zakelijk opererende overheid

Provincie: **Limburg**

Project: Grensmaas

Fase: Planfase

Succesvol:

Redenen:

Knelpunten: Ontgrinders houden vast aan winstmaximalisatie

Project: Backerbosch (golfbaan)

Fase: Planfase/realisatiefase

Succesvol:

Redenen:

Knelpunten: Ingewikkelde en lange planologische procedure

Project: Landschapspark Susteren

Fase: Planfase

Succesvol:

Redenen:

Knelpunten: Inzet nieuw instrumentarium (natuurcompensatie boven het wettelijk vereiste); gemeentelijke herindelingen

9. Recreatie

9a. Welke gebieden in de provincie zijn het meest geschikt voor recreatie:

A. voor wat betreft de kwaliteit van het landschap?

Provincie		Toelichting
Groningen	Westerwolde Noordwest Groningen Gebied ten zuiden van stad Groningen	
Friesland	Waddeneilanden Friese merengebied Friese IJsselmeerkust Gaasterland Zuidoost Friesland	40% overnachtingen in Friesland in eerste 4 gebieden; 10% in Zuidoost Friesland en 10 % in overig Friesland.
Drenthe	Gehele provincie	Met uitzondering van voor publiek ontoegankelijke natuurgebieden.
Overijssel	Kop van Overijssel Vechtdal Sallandse Heuvelrug Noordoost Twente Zuid Twente	
Gelderland	Veluwe Nijmegen stuwwal Delen Achterhoek Delen rivierengebied Randmeerkust	
Flevoland	Randmeerzone Oostelijk Flevoland Bosgebieden Noordelijk Flevoland Omgeving Zeewolde Oostvaardersplassen Schokland en Urk	
Utrecht	Utrechtse Heuvelrug Vechtplassengebied Kromme Rijn en Langbroeker Wetering Veenweidegebied (Groene Hart)	
N. Holland	Duinen Bossen	Zie onderzoek Alterra 2000
Z. Holland	Weet niet	Vooraf nabijheid is bepalend. Recreatiegebieden Z. Holland worden door gebruikers hoog gewaardeerd. Waardering is ook afhankelijk van gebruikers.
Zeeland	Duinen en strand. Deltawateren Kreken en binnendijkse oevergebieden Binnendijken	
N. Brabant	Midden Brabant	

	Biesbosch Heidegebieden	
Limburg	Maasduinen Mergelland WCL-midden Limburg	

9a. Welke gebieden in de provincie zijn het meest geschikt voor recreatie:

B. voor wat betreft de aanwezigheid van voorzieningen (fietspaden, wandelpaden)?

Provincie		Toelichting
Groningen	Paterswoldse meer/Hoornse meer Kavellingen (?) Meerwijk Lauwersmeergebied Zie ook bij A	
Friesland	Dezelfde als bij A	
Drenthe	Zie A	
Overijssel	Zie A	
Gelderland	Veluwe Achterhoek Randmeerkust	
Flevoland	Randmeerzone Oostelijk Flevoland Bosgebieden Noordelijk Flevoland Schokland	
Utrecht	Utrechtse Heuvelrug Vechtplassengebied Gelderse Vallei Kromme Rijn en Langbroeker Wetering Groene Hart	
N. Holland	Duinen Bossen Recreatiegebieden (Spaarnwoude, Twiske etc.)	
Z. Holland	Recreatiegebieden Landelijk gebied	Geschiktheid qua voorzieningen afhankelijk van doel recreant.
Zeeland	Duinen en strand Dijken	
N. Brabant	Rivierengebied, dijken Biesbosch, waterrecreatie Maashorst, fietspaden Loonse-Drunense duinen	
Limburg	Zie A	

9b. Kunt u in onderstaande tabel aangeven in welke watergebieden de intensiteit van waterrecreatie gereguleerd is ter bescherming van de natuur? (bijv. regulatie door middel van vergunning, verbod, gedeeltelijk afgesloten in verband met zoning etc.)

Provincie	Gebied	Type maatregel	Toelichting
Groningen	Schildmeer Zuidlaardermeer Lauwersmeer Waddenzee	Aantal ligplaatsen, capaciteitsbeheer, zoning	Per vaargebied tal van maatregelen getroffen.
Friesland	Alde Feanen Delen van IJsselmeerkust en van Lauwersmeer	Zoning en extra politie- toezicht. Natuurbeschermingswet	
Drenthe	Leekstermeer Reest Hunze Drentse Aa Zuidlaarder meer Eelder/Peizerdiep	Beperking Verbod Beperking motorvaart Verbod Beperking Verbod	Vogelrichtlijng gebied
Overijssel	Kop van Overijssel	Vergunning verhuur electroboten Beperking toegankelijkheid door brughoogte Vergunning kanoverhuur Gedeeltelijke afsluiting Uitzetten kanoroutes Vaardiepte	
Gelderland			Weet niet
Flevoland	Eemmeer, Drontermeer, Zwarte meer Veluwemeer, Vollenhovemeer Ketelmeer	NB-wet Zoning en voornemen NB-wet Zoning	
Utrecht	Loosdrechtse plassen, Vuntus, Vinkeveense plassen Maarsseveense plassen, Breukeleveense plas, Kievitsbuurt Botshol	Verbod snelvaren Verbod motorboten Verbod alle scheepvaart (part. eigendom)	
N. Holland	Wijde Blik Spiegel en Blijkpolderplassen		Geen grote problemen; watersportseizoen kort (ca. 4 maanden in weekenden).
Z. Holland			
Zeeland	Oosterschelde	Beleidsplan, beheer- en inrichtingsplan, NB-wet	

	Grevelingen/Veerse meer	Inrichtingsschets: natuur- en recreatiezones	
N. Brabant	Biesbosch	Vaartuigenverordening	Vergunning, verbod, gedeeltelijk afgesloten; uitvoering verordening door natuur- en recreatieschap
Limburg			Eigenlijk nog vrijwel nergens.

10. Toestand van natuur en landschap

10a. *Provincies die regelmatig een rapportage over de toestand van natuur en landschap uitgeven (tussen haakjes: meest recente versie):*

Groningen (1999), Drenthe (2001), Zuid-Holland (2000), Zeeland (2000), Noord-Brabant (2000)

10b. *Voor welke typen natuur en landschap in uw provincie geldt dat natuur- en landschapsbeleid succesvol is?*

Provincie	Type	Gebieden	Aard succes
Groningen	Wad en kwelders Deel van open grasland (lokaal) Besloten gebieden		Natuurwaarden stabiel. Beheerders zijn gestimuleerd beweiding te extensiveren. Herstel hydrologie en verschraling leidt lokaal tot terugkeer zeldzame plantensoorten. Door landschapsonderhoud karakteristieke waarden behouden.
Friesland	Verdroogde natuur. Relatienotabeleid. Natuurontwikkelingsprojecten.	Rottige Meenthe Oeverlanden Sneekermeer. Verwerving reservaatgronden rond bestaande natuur. Friesland buitendijks Dellebuursterheide Bouwepet	Natuurlijke processen hersteld, draagvlak geschapen in de streek. Biodiversiteit, natuurlijke processen, draagvlak. Biodiversiteit, natuurlijke processen, draagvlak.
Drenthe	Beekdalen Heide en bossen Hoogveen	Drentsche Aa Peizerdiep Reest Dwingelderveld Drents-Friese Woud Bargerveen Fochteloërveen Witterveld	Rode lijstsoorten, biodiversiteit, natuurlijke processen, draagvlak, landschapswaarden (beide laatste niet voor hoogveen aangestreept).
Overijssel			
Gelderland	Binnen EHS		Natuurwaarde blijft redelijk op peil.
Flevoland	Bosgebieden Moerasgebieden (Natte) graslanden	Schokkerbos, Toppad Urk, Stille kern Horsterwold. Durchtkamp Schokland; Kievitsland en Greppelveld.	Biodiversiteit, natuurlijke processen, draagvlak; natte graslanden ook landschap. In Kievitsland neemt weidevogelstand toe.
Utrecht			
N. Holland	Weidevogels Verdrogingsbestrijding in de duinen.	Succesvol veenweidebeleid. Veel herstelprojecten, vermindering waterwinning.	Rode lijstsoorten, draagvlak. Biodiversiteit, natuurlijke processen.

Z. Holland	Zie Staat v.d. Natuur Veenweidegebieden		Behoud landschapswaarden (verkavelingspatronen, openheid).
Zeeland	Duinen, NB-wet, Walcheren, Schouwen Deltawateren Kreken, oud land reservaten	Binnendijkse natuur- en bosontwikkeling, waterwinning gestopt. Plan Tureluur, Schouwen, zuidkust Tholen, nationaal park Oosterschelde Zeeuwsch-Vlaanderen, Zuid-Beveland	Rode lijstsoorten, natuurlijke processen, draagvlak, landschapswaarden, actief beheer.
N. Brabant	Dassenleefgebieden Struweelvogelgebieden Weidevogelgebieden	Uitbreiding van Oost- naar Midden-Brabant door planologische en ontsnipperingsmaatregelen. Via enkele convenanten kleinschalig landschap hersteld. Lokaal niveau.	Draagvlak, landschapswaarden. Toename diverse soorten struweel- vogels, draagvlak, landschapswaarden. Teruggang weidevogelpopulaties tot staan gebracht. Draagvlak, landschapswaarden.
Limburg	Vennen Beken Kleine landschapselementen	Ravenvennen en de Hamert, Tuspeel, Banen Geuldal (benedenloops), Tungelroyse beek. Hoogstamboomgaarden in Mergelland	Rode lijstsoorten, biodiversiteit, natuurlijke processen, draagvlak, landschapswaarden. Zie boven Biodiversiteit, landschapswaarden

10c. *Voor welke typen natuur en landschap in uw provincie geldt dat natuur- en landschapsbeleid ondanks de verrichte inspanningen weinig succes oplevert?*

Provincie	Type	Gebieden	Aard knelpunten
Groningen	Grootste deel graslandgebied Wateren en moerassen	Ondanks weidevogelbeheer en implementatie reguliere beleid gaat soortenrijkdom achteruit; zowel binnen als buiten EHS. Vooral planten gaan achteruit door verdroging, eutrofiëring en geringe omvang gebieden.	Milieu, versnippering. Milieu, versnippering.
Friesland	Weidevogel- bescherming		Milieu, versnippering.
Drenthe	Weidevogelgebieden Houtwallen	Alteveer-Kerkenveld Beekdalen Zuidoost-Drenthe Diverse houtwalgebieden	Medewerking overheden en particulieren, milieu Milieu
Overijssel			
Gelderland	Agrarisch cultuurlandschap.	Natuurkwaliteit gaat dramatisch achteruit.	

Flevoland	Modern landschap Open landschap	Noordelijk Flevoland Middengebied Zuidelijk Flevoland	Geen instrumentarium van toepassing. Openheid verdwijnt geleidelijk.
Utrecht			
N. Holland	Natuur in agrarisch gebied. Openheid landschap.	Slootnatuur slecht, algehele natuur slecht. Dichtslibben open ruimte met bebouwing en bomen.	Medewerking overheden en particulieren, aandacht vooral op EHS gericht, complex door veel partijen en functies. Versnippering.
Z. Holland	Zie Staat v.d. Natuur Openhouden landschap.		Milieu Medewerking overheden en particulieren, versnippering.
Zeeland	Binnendijken Weidevogelgebieden	Zuid-Beveland, Tholen, delen Zeeuws Vlaanderen o.a. Walcheren	Beheer en achterstallig onderhoud moeizaam op gang te krijgen door gebrek aan middelen en veel beheerders. Milieucondities. Medewerking particulieren, milieu, versnippering, weinig beheerovereenkomsten, verdroging.
N. Brabant	Hoogveen Natuur in en om stad	Peel Projecten komen niet van de grond	Milieu, versnippering. Medewerking overheden en particulieren, hoge grondprijzen.
Limburg	Hoogveen Kleinschalig cultuurlandschap Blauwgrasland	Groote Peel, Mariapeel, Heidse Peel Delen Mergelland, Midden-Limburg west, Maasheggen. Groote Moost, omgeving Weert	Milieu, versnippering. Gevolg van ouderwetse ruilverkavelingen. Milieu, versnippering.

10d. *Wat beschouwt u in algemene zin als de belangrijkste kansen en knelpunten voor behoud, herstel en ontwikkeling van natuur en landschap in uw provincie?*

Provincie	Kansen	Knelpunten
Groningen	Bestaande instrumenten. Betrokkenheid beheerders.	Intensieve karakter en hoge dynamiek landgebruik. Te hoge milieubelasting. Bestaande instrumenten worden niet effectief genoeg geïmplementeerd.
Friesland	Herstel natte natuur Weidevogelbescherming Behoud open agrarisch landschap Verbinden van natuurterreinen	Verdroging, vermesting Agrarische bedrijfsvoering Urbanisatie Politiek en maatschappelijk draagvlak
Drenthe	Herstel van samenhang tussen plateaus en beekdalen. Ontwikkeling netwerk van verbindingen.	Versnippering Toenemend autoverkeer Vermesting
Overijssel		
Gelderland		Beheer in cultuurlandschappen Milieukwaliteit

Flevoland	Ontwerpgerichte benadering landschap. Heroriëntatie op landbouwbeleid. Toenemend draagvlak voor natuurontwikkeling.	Rigide regelgeving (o.a. vanuit Europa). Financiering (met name structurele). Geringe kennis over natuur, ecologie, processen bij planbeoordelaars, initiatiefnemers en gemeenten.
Utrecht		
N. Holland	Breed draagvlak voor groen in en om de stad. Waternatuur krijgt kansen door naar elkaar groeien water- en natuurbeleid.	
Z. Holland	Herstel moerasesystemen. Groen samen laten oplopen met rood.	Waterkwaliteit en –kwantiteit. Financiering blijft achter bij prijsontwikkeling.
Zeeland	Zoute, natte, estuariene natuur: zeer kansrijk voor natuurontwikkeling. Ecologisch snel te realiseren, vaak op slechte landbouwgrond.	Geld voor aankoop en inrichting: er kan meer en sneller.
N. Brabant	Herstel water- en bodemsystemen. Vraag vanuit recreatie en toerisme.	Te laag op politieke agenda. Draagvlak onvoldoende, met name bij bedrijfsleven en burgers. Beperkte acceptatie overlast natuur ('schadeproblematiek')
Limburg		

Natuurplanbureau-onderzoek

Verschenen werkdocumenten

in de reeks 'Planbureau - werk in uitvoering (per 31 december 2001)

1998

- 98/01 *Querner, E.P., Th.G.C. v.d. Heijden & J.W.J. v.d. Gaast.* Beschikbaarheid grond- en oppervlaktewater voor natuur. Nadere uitwerking en toepassing in Oost-Gelderland.
- 98/02 *Reijnen, R.* (samenstelling) Graadmeters biodiversiteit terrestrisch. Graadmeters bijzondere natuurkwaliteit terrestrisch t.b.v. de Natuurplanbureaufunctie en graadmeter ruimtelijke kwaliteit natuur voor Monitoring Kwaliteit Groene Ruimte (MKGR).
- 98/03 *Higler, L.W.G.* Graadmeters biodiversiteit aquatisch.
- 98/04 *Dijkstra, H.* Graadmeters voor landschapskwaliteit. Raamwerk en bouwstenen voor een kwaliteitsindex 2000+.
- 98/05 *Sprangers, J.T.C.M.* (red.) Graadmeters voor algemene natuurkwaliteit: een eerste verkenning.
- 98/06 *Nabuurs, G.J. & M.N. van Wijk.* Graadmeters voor de fysieke producten van bos.
- 98/07 *Buijs, A.E., J.F. Coeterier, P. Filius & M.B. Schöne.* Graadmeters sociaal draagvlak en beleving
- 98/08 *Neven, M.G.G. & E.E.M. Verbij.* Laten we wel zijn! Studie naar conceptualisering van natuurgerelateerd welzijn.
- 98/09 *Kuindersma, W.* (red.), *P Kersten & M. Pleijte.* Bestuurlijke graadmeters. Een inventarisatie van bestuurlijke graadmeters voor de Natuurverkenning 2001.
- 98/10 *Mulder, M., M. Klaassen & J. Vreke.* Economische graadmeters voor Natuur. Ontwikkeling raamwerk en aanzet tot invulling verdelingsgraadmeters.
- 98/11 *Smaalen, J.W.M., C. Schuiling, G.J. Carlier, J.D. Bulens & A.K. Bregt.* Handboek Generalisatie. Generaliseren ten behoeve van graadmeteronderzoek in het kader van Natuurplanbureaufunctie.
- 98/12 *Dammers, E. & H. Farjon.* Naar een nieuwe benadering voor de scenario's van de Natuurverkenningen 2001.
- 98/13 vervallen
- 98/14 *Hinssen, P.J.W.* Activiteiten in 1999 in toeleverende onderzoeksprogramma's. Inventarisatie van projecten en de betekenis van de resultaten daaruit voor producten van het Natuurplanbureau.
- 98/15 *Hinssen, P.J.W.* (samenstelling). Voorstudies Natuurbalans 99. Een inventarisatie van de haalbaarheid van een aantal onderwerpen.

1999

- 99/01 *Kuindersma, W.* (red). Realisatie EHS. Intern achtergronddocument bij de Natuurbalans 1999 voor de onderdelen Begrenzing en realisatie EHS, Strategische Groenprojecten, Landinrichting, Compensatiebeginsel en Bufferbeleid.
- 99/02 *Prins, A.H., T. van der Sluis en R.M.A. Wegman.* Begrenzing van beekdalen in de Ecologische hoofdstructuur.; De relatie met biodiversiteit van planten.
- 99/03 *Dijkstra, H.* Landschap in de natuurbalans 1999.
- 99/04 *Ligthart, S.* Bescherming van natuurgebieden, nationale en internationale instrumenten.; Intern achtergronddocument bij de Natuurbalans 1999.
- 99/05 *Higler, B & S. Semmekrot.* Verkennende studie graadmeter natuurwaarde laagveenwateren
- 99/06 *Neven, I. K. Volker & B. van de Ploeg.* Tussenrapportage van een exploratief onderzoek naar de indicering van het concept maatschappelijk draagvlak voor de natuur.
- 99/07 *Wijk, H. van & H. van Blitterswijk.* Achtergronddocument bij de Natuurbalans 1999.
- 99/08 *Kuindersma, W.* Beleidsevaluatie voor de Natuurbalans; Een handleiding voor medewerkers aan de Natuurbalans.
- 99/09 *Hinssen, P. J. Lujt & L. de Savornin Lohman.* Het meten van effectiviteit door het Natuurplanbureau; Enkele overwegingen.

- 99/10 *Koolstra, B.J.H., G.W.W. Wameling & V. Joosten.* Modelkoppeling en –aanpassing SMART/SUMO – LARCH; Modelkoppeling en aanpassing ten behoeve van integratie in de natuurplanner in het kader van het project Graadmeters Natuurwaarde Terrestrisch.
- 99/11 *Koolstra, B.J.H., R.J.F. Bugter, J.P. Chardon, C.J. Grashof, J.D. van Kuijk, R.M.G. Kwak, A.A. Mabelis, R. Pouwels & P.A. Slim.* Graadmeter natuurwaarde terrestrisch; Verslaglegging van de uitgevoerde werkzaamheden.
- 99/12 *Wijk, M.N. van, J.G.de Molenaar & J.J. de Jong.* Beheer als strategie; Een eerste aanzet tot ontwikkelen van een graadmeter beheer (tussenrapportage).
- 99/13 *Kuindersma, W. & M.Pleijte.* Naar nieuwe vormen van beleidsevaluatie voor het Natuurplanbureau?; Een overzicht van evaluatiemethoden en de toepasbaarheid daarvan.
- 99/14 *Kuindersma, W, M. Pleijte & M.L.A. Prüst.* Leemtes in de beleidsevaluatie natuurbalansen ingevuld?; Een verkenning van de mogelijkheden om enkele leemtes in het evaluatiedeel van de Natuurbalans op te vullen.
- 99/15 *Hinssen, P.J.W. & H. Dijkstra.* Onderbouwende programma's; de resultaten van 1999 en de plannen voor 2000. Inventarisatie van projecten en de betekenis van de resultaten daaruit voor producten van het Natuurplanbureau
- 99/16 *Mulder, M. Wijnen & E.Bos.* Uitgaven, kosten en baten van natuur; Inventarisatie van de rijksuitgave aan natuur, bos en landschap en toepassing van maatschappelijke kosten-batenanalyses bij natuurbeleidsverkenning.
- 99/17 *Kalkhoven, J.T.R., H.A.M. Meeuwssen & S.A.M. van Rooij.* Omzetting typologie Basiskaart Natuur 2020 naar typologie Begroeiingstypenkaart
- 99/18 *Schmidt, A.M., M. van Heusden & C.J. de Zeeuw.* Tussenresultaten project Informatielogistiek Natuurplanbureau
- 99/19 *Buijs, A.E., M.H. Jacobs, P.J.F.M. Verweij & S. de Vries.* Graadmeters beleving; theoretische uitwerking en validatie van het begrip 'afwisseling'
- 99/20 *Farjon, H. J.D. Bulens, M. van Eupen, K.Schotten & C. de Zeeuw.* Plangenerator voor natuur-scenario's; ontwerp en verkenning van de technische mogelijkheden van de Ruimtescanner
- 99/21 *Berg, A.E. van den.* Graadmeters beleving: Horizonvervuiling (in bewerking)

2000

- 00/01 *Sluis, Th. Van der.* Natuur over de grens; functionele relaties tussen natuur in Nederland en natuurgebieden in grensregio's
- 00/02 *Goossen, C.M., F. Langers & S. de Vries.* Recreatie en geluidbelasting in 1995 en 2030; onderzoek voor Milieuverkenning 5
- 00/03 *Kelholt, H.J & B. Koole.* N-footprint 1980 – 1997, doorkijk 2030
- 00/04 *Broekmeyer, M.E.A., R.P.B. Foppen, L.W.G. Higler, F.J.J. Niewold, A.T.C. Bosveld, R.P.H. Snep, R.J.F. Bugter & C.C. Vos.* Semi-kwantitatieve beoordeling van effecten van milieu op natuur
- 00/05 *Broekmeyer, M.E.A. (samenstelling).* Stroom- en rekenschema's 1^e fase VijNo thema natuur. Bijlagerapport voor de bouwsteen natuur en de indicatoren natuurkwaliteit, landschapskwaliteit en confrontatie recreatievraag en –aanbod
- 00/06 *Vegte, J.W. van de & E. Turnhout.* De maat van de natuur; een onderzoek naar waarderingsgrondslagen in graadmeters voor natuur
- 00/07 *Kuindersma, W., M.A. Hoogstra & E.E.M. Verbij.* Realisatie Ecologische Hoofdstructuur 2000. Achtergronddocument bij hoofdstuk 4 van de Natuurbalans 2000
- 00/08 *Kuindersma, W. & E.E.M. Verbij.* Realisatie van groen in de Randstad. Achtergronddocument bij hoofdstuk 9 van de Natuurbalans 2000
- 00/09 *Van Wijk, M.N, M.A. Hoogstra & E.E.M. Verbij.* Signalen over natuur en landschap. Achtergronddocument bij hoofdstuk 2 van de Natuurbalans 2000
- 00/10 *Van Wijk, M.N. & H. van Blitterswijk.* Evaluatie van het bosbeleid. Achtergronddocument bij hoofdstuk 5 van de Natuurbalans 2000

- 00/11 *Veeneklaas, F.R. & B.van der Ploeg.* Trendbreuken in de landbouw. Achtergrondrapport project VIJNO-toets van het Milieu- en Natuurplanbureau voor de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening
- 00/12 *Schaminée, J.H.J. & N.A.C. Smits.* Kwantitatieve veranderingen in de vegetatie van drie biotopen (laagveenwateren, heide en schraalgraslanden) voor zeldzaamheid en voedselrijkdom over de periodes 1930-1950 (referentie), 1980-1990 en 1990-2000. Achtergronddocument bij de Natuurbalans 2000
- 00/13 *Willemen, J.P.M. & A.M. Schmidt.* Datacatalogus. Eerste inventarisatie van geo-data beschikbaar voor het Natuurplanbureau
- 00/14 *Klijn, J.A.* Landbouw, natuur en landschap in Nederland; een voorverkenning voor de Natuurverkenning 2
- 00/15 *Klijn, J.A.* Landschap in Natuurplanbureau-producten: een mental map en onderzoeksaanbevelingen
- 00/16 *Elbersen, B., R. Jongman, S. Múcher, B. Pedrolí & P.Smeets.* Internationale ruimtelijke strategie (in herdruk)
- 00/17 *Berends, H, E den Belder, N. Dankers & M.J. Schelhaas.* Een multidisciplinaire benadering van de gebruikswaarde van natuur; verkenning van een methode om ontwikkelingsopties voor (stukken) natuur te beoordelen

2001

- 01/01 *Jansen, S. m.m.v. R. P.H. Snep, Y.R. Hoogeveen & C. M. Goossen.* Natuur in en om de stad
- 01/02 *Baveco, H., J.C.A.M. Bervaes & J.Vreke.* Advies over de ontwikkeling van modellen voor het Natuurplanbureau
- 01/03 *Zouwen, M. van der & J. van Tatenhove.* Implementatie van Europees natuurbeleid in Nederland
- 01/04 *Sanders, M.E. & A.H. Prins.* Provinciaal natuurbeleid: kwaliteitsdoelen voor de Ecologische Hoofdstructuur
- 01/05 *Reijnen, M.J.S.M.. & R. van Oostenbrugge.* Wetenschappelijke review van SMART-MOVE. Onderdeel van het kern-instrumentarium van het Natuurplanbureau
- 01/06 *Bruchem, C. van.* Stuwende schaarste. Over de drijvende kracht achter de ontwikkeling van de agrarische sector
- 01/07 *Berkhout, P., G. Migchels & A.K. van der Werf.* Te hooi en te gras. Verkenning naar ontwikkelingen in de grondgebonden veehouderij en gevolgen hiervan voor natuur en landschap
- 01/08 *Backus, G.B.C.* Parel in de Peel. Intensieve veehouderij en natuur in Nederland Plattelandstad
- 01/09 *Salz, P.* Requiem voor de visserij in Vis Mineur
- 01/10 *Smit, A.B.* Ruimte voor akkers en tuinen, bomen en bollen. Verkenning naar ontwikkelingen in de akkerbouw en opengrondstuinbouw en effecten hiervan op natuur en landschap
- 01/11 *Bouwma, I.M., G.B.M. Pedrolí & J.A. Klijn.* Voorstudies Natuurverkenningen 2002 – onderdeel internationaal. Deel A: Europees beleid, wetgeving en financiële middelen, nu en in de toekomst; Deel B: Dummy internationale waarden Nederlandse natuur & landschap
- 01/12 *Oerlemans, N., J.A. Guldmond & E van Well.* Agrarische natuurverenigingen in opkomst. Een eerste verkenning naar natuurbeheeractiviteiten van agrarische natuurverenigingen
- 01/13 *Koster, A., A. Oosterbaan & J.H. Spijker.* Ontwikkeling van natuur in de Nederlandse steden
- 01/14 *Bos, E.J. & J.M. Vleugel (eindred).* Uitgaven aan natuur door Rijk, provincies, lagere overheden, particulieren en de EU
- 01/15 *Oostenbrugge, R., F.J.P. van den Bosch & K.M. Sollart.* Natuurbalans 2001: enquête resultaten provincies